

[Ministeren for offentlige arbejder.]

kørsel intet har med koncessionsgivning at gøre.

Spørgsmålet kan derfor kun forstås på den måde, at det ærede medlem ønsker, at jeg skulle give statsbanerne ordre til at give tilladelse til at udføre en kørsel, som alle, der kender forholdene på stedet, ved kun vil være tabgivende. Det er klart, at jeg må nære betænkeligheder herved, men jeg ved, at kontakten mellem Høje-Tåstrup kommune og statsbanerne vedrørende denne sag ikke er afbrudt, og jeg vil tro, at der findes en løsning, som, når skyldigt hensyn tages også til økonomien, kan tilfredsstillende begge parter.

Juul Madsen: Må jeg forstå den højtærede ministers svar således, at ministeren er enig med mig i, at den nuværende drift efter den 26. maj ikke er tilfredsstillende for befolkningen, og at han gerne ser, at denne drift bliver forbedret?

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Det ærede medlem må forstå mit svar således, at der stadig væk føres forhandlinger mellem Høje-Tåstrup kommune og statsbanerne om muligheder for at finde en løsning.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af tredje behandling af forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1962 til 31. marts 1963.

(Foregående del af tredje behandling findes i tidenden sp. 5978).

Forhandlingen genoptoges.

Helge Larsen: Under debatten i formiddags fremdrog de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Poul Møller spørgsmålet om folketingets arbejdsform, og begge de ærede ordførere havde adskillige kritiske bemærkninger. Jeg har naturligvis ikke det ærede medlem hr. Erik Eriksens mangeårige erfaring i folketingets arbejdsform; jeg har også praktisk taget kun en kortvarig

erfaring for arbejdsformen set fra regeringspartierne side; men jeg vil gerne i anledning af det, som blev fremhævet både af det ærede medlem hr. Erik Eriksen og af det ærede medlem hr. Poul Møller, sige, at jeg lyttede med megen interesse til de synspunkter, der blev fremført, ikke mindst fordi de kom fra oppositionens side. Jeg skal ikke her i dag tage stilling til de spørgsmål, der er fremdraget. Det kunne simpelt hen ikke gøres; jeg vil ikke kunne overskue og tage stilling til dem på så kort tid.

Der er blot to områder, jeg gerne vil knytte et par bemærkninger til. Den ene er spørgsmålet om arbejdspresset. Det er jo rigtigt, at vi hvert år henimod folketingets sommerferie oplever et betydeligt arbejdspress, og jeg tror, at vi skal se i øjnene, at vi alle er ansvarlige herfor, mere eller mindre naturligvis, men jeg tror ikke, nogen kan sige sig fri for ansvar. Det hænger sammen med, at vi alle under udvalgsarbejdet er tilbøjelige til at sige, at det spørgsmål kan vi give os god tid til at få klaget; så går tiden, og udvalgsbetænkningen foreligger først mod slutningen af arbejdsperioden. Hvad specielt jordlovsforslagene i år angår, synes jeg dog, det er rimeligt at fremhæve, at man netop fra oppositionens side har ønsket tid til at behandle dem, og en imødekommenhed af dette ønske ville netop føre til, at disse lovforslag blev de sidste, der behandledes.

Det andet problem, som er fremdraget, og som jeg gerne vil sige noget om, er spørgsmålet om oppositionens adgang til at skaffe sig information, oplysninger og materiale. Jeg erkender, at det med den udvikling, der foregår på lovgivningens område, hvor vi mere og mere kommer til at arbejde med meget specialiserede spørgsmål, kan være et problem. Jeg skal ikke kunne sige, om det kan løses sådan, som de ærede medlemmer har nævnt, men jeg vil gerne give udtryk for den principielle opfattelse, at det naturligvis er rigtigt, at et parlamentarisk system for at kunne fungere godt forudsætter, at også oppositionen får alle muligheder for at deltage i det. Jeg ved ikke, om de tekniske forudsætninger er fuldt tilfredsstillende i dag, men jeg vil gerne være med til at undersøge spørgsmålet på et senere tidspunkt.

Må jeg så efter disse indledende bemærkninger, der er fremkaldt af de nævnte be-

[Helge Larsen.]

mærkninger i formiddags, vende mig til det egentlige, som jeg skal sige nogle ord om. Hvad angår det arbejde, der er udført af folketinget i vinter, ligger det jo sådan, at to grupper af lovforslag, helhedsløsningen og jordlovsforslagene, i særlig grad har præget arbejdet. Begge sæt af lovforslag har mødt en hård opposition, og også det vil naturligvis præge erindringen om folketingsåret 1962-63. For det radikale venstre vil de to sæt lovforslag stå som udtryk for, at en samfundsmæssig løsning af store og påtrængende problemer har været mulig trods en hård modstand fra venstre og de konservative, og det er med tilfredshed og med stolthed, jeg noterer, at det radikale venstre har bidraget væsentligt i det samarbejde, der er resulteret i dette lovgivningsarbejde. For det radikale venstre har det altid været en grundlæggende politisk tanke, at særinteresser må vige for samfundshensyn, og at man ikke må anlægge en snæver, klasseegoistisk vurdering, men skal se tingene ud fra, hvad der tjener helheden bedst. Jeg nævner dette, fordi der i de seneste måneder har været så mange, der har interesseret sig for det radikale venstres ve og vel og for dets politiske placering. Det er jo også morsommere at beskæftige sig med andres forhold end med sine egne, selv om det ofte fører til, at man let ser den bekendte splint i næstens øje og ikke bliver opmærksom på bjælken i sit eget.

Netop ud fra den grundlæggende tanke, at særinteresser må vige for samfundshensynet, er og må det radikale venstre være placeret på venstre side af midterlinjen i dansk politik. Vi må som et ikke socialistisk venstreparti bestandig arbejde på at tilpasse lovgivningen, så den stadig svarer til samfundets udvikling. Gør vi ikke det, så vil lovgivningen ikke være ramme om det samfund, der er, men om et samfund, der har været, og i så fald er lovgivningen konservativ; den bliver et værn om noget fortidigt, om særinteresser, om man vil, for særinteresser vil som oftest være levn fra fortidige samfundsforhold.

Helhedsløsningen og jordlovene er for os radikale et vidnesbyrd om den rette tilpasning af lovgivningen til nye samfunds- og produktionsformer, og jeg skal nærmere belyse det med et par bemærkninger.

Gennem 1950erne og begyndelsen af 1960erne koncentreredes mange organisationers krav og ønsker om indkomstforhøjelser til forårsmånederne hvert andet år. Vi så det tydeligst og mest afskrækkende i 1961. Det medførte et sådant pres, at indkomstforhøjelserne ofte sattes højere, end der var baggrund for i produktionsstigningen, og det førte også til uholdbare forskydninger mellem de forskellige grupper, fordi det ingenlunde var givet, at de, der kom først, angav retningslinjerne. Kravene voksede snarere, jo længere tilbage i rækken man stod. Resultatet blev det velkendte, at staten, hvis finansplan for det kommende år skulle fastlægges samtidig, ofte måtte inddrage en for voldsomt udvidet købekraft gennem ekstra skatter. Følgen blev derfor alt for tit en for voldsom stigning i produktionsomkostningerne, en alt for høj rente og valutatab. Men efter min opfattelse er samfundsbilledet ikke fuldttegnet, hvis man ikke også tager i betragtning, at jo mere industrialiseret samfundet er, jo større afhængigheden af udenlandske afsætningsmuligheder er, jo sværere er det at opretholde disse gamle former for indkomstfastsættelse; der mangler netop hensynet til samfundshelheden.

Det var på en sådan baggrund, det radikale venstre udformede sine tanker om økonomisk samordning, således at alle de faktorer, der er bestemmende for samfundsøkonomien, afpasses ikke bare efter hinanden, men navnlig efter, hvad samfundsproduktionen kan bære.

Jeg bemærkede mig i formiddags, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen var inde på den tanke, at et samarbejde mellem venstre og de radikale udmærket kunne gennemføres på Nyborgprogrammets grund. Jeg må i den anledning minde om, at netop denne samordningstanke, som jeg her har skitseret, fandt sit udtryk i Nyborgprogrammet, og at vi sidste efterår gennemførte loven om økonomisk samordning og det økonomiske råd, altså virkeliggjorde nogle af de tanker, der var nedlagt i Nyborgprogrammet. Men det ærede medlem hr. Erik Eriksen og hans parti stemte dengang imod denne lovgivning, bygget op efter Nyborgprogrammet. Det var altså begyndelsen til en sådan samordningspolitik, da

[Helge Larsen.]

vi sidste år fik oprettet det økonomiske råd og dets sagkyndige og uvildige formandskab; og næste led i kæden blev helhedsløsningen, da man for første gang søgte at klare alle forårets økonomiske problemer under ét for at kunne afstemme dem efter hinanden, men navnlig efter, hvad der var økonomisk bærekraft til, når vi samtidig skulle skabe forudsætninger for at genopbygge en valuta-reserve og forudsætninger for en nedgang i den høje rente.

Jeg føler mig overbevist om, at vi efter dette ikke vender tilbage til gamle tiders former for fastsættelse af indkomstforøgelser; dem er samfundsudviklingen løbet fra. De må fremtidig ske under et større ansvar over for helheden. Jeg håber og tror, at der hos vore organisationer vil være en sådan grad af ansvarsfølelse, at de vil indordne sig herunder i deres forhandlinger. Bedst vil det være, om organisationerne ordner deres forhold selv under denne synsvinkel. Men kan de ikke det, ja, da må samfundsmagten naturligvis gribe ind; men hvorfor skulle der ikke i et demokratisk samfunds demokratiske organisationer kunne mobiliseres så megen selvdisciplin, at det kan gøres uden de stærke statsindgreb? Her er vel just et område, hvor demokratiet skal udbygges, så at det ikke bare er demokrati politisk set, men også økonomisk set.

Og når jeg dernæst vender mig til jordlovene, finder jeg også her, at en samfundsmæssig vurdering af udviklingen gør en indgriben påkrævet, og at en stærk lov-mæssig regulering er påkrævet for at værne og sikre de manges interesser.

Der er et nationalpolitisk formål med disse jordlove. Vi må i god tid have opbygget et værn mod uønskede opkøb af dansk jord, så at dette værn er rede, den dag vi går ind i et større europæisk fællesskab. Jeg ved vel, at dette motiv til jordlovene ikke er så aktuelt i dag som ved nytårstid, men det er der stadig, og det er rigtigt at have værnet klart. Oppositionen kræver jo ellers værn opbygget i god tid; det gælder i hvert fald militære værn. Hvorfor da så tilbageholdende her? Hvorfor skal vi angribes så stærkt af de særlig nationale partier, fordi vi i tide vil have skabt et værn om den danske jord?

Jeg så forleden dag, at det ærede medlem hr. Henry Christensen skrev i Jyllands-Posten, at det ikke hastede med jordlovene, da medlemskabet af fællesmarkedet er skudt ud i en uvis fremtid. Jo, det gør det nu alligevel efter vor opfattelse. Men derudover er det jo helt forkert af det ærede medlem hr. Henry Christensen kun at tro, at det er nationalpolitiske formål, der ligger bag ved regeringens forslag; der ligger andre og meget tungtvejende motiver bag dem, motiver, der ikke er bestemt af markeds-situationen.

Hele den hurtige industrialisering og udbygning af bysamfundene, hele motoriseringen, velstandsstigningen, som lægger et større og større pres på fritidsområder og friluftsarealer, væksten i folketallet, der ikke modsvares af væksten i det areal, vi har til rådighed, og hele den voldsomme stigning i grundpriserne — alle disse indre danske forhold, der jo i øvrigt vil blive forstærket, hvis vi bliver medlem af fælleskabet, gør det lige så nødvendigt, at vi gennemfører jordlovene nu.

Det radikale venstre har altid været førende i en jordlovgivning, der i nødvendigt omfang nedbrød gamle tilstande for at give plads for en voksende befolknings krav. Det var i sin tid navnlig husmændenes og landarbejdernes krav, og det er det stadig, men det er i dag nok mere en hastigt voksende bybefolknings krav om plads og muligheder på den danske jord, som det drejer sig om.

Det radikale venstre har også altid hæv-det, at samfundsskabte værdier ikke bør gå i private lommer, men må tilfalde samfundet, der har skabt dem; også det krav er i dag højst aktuelt.

Det radikale venstre har således i dette folketingsår medvirket aktivt i to store lovgivningsarbejder, der hver især stemmer overens med radikal samfundsoptatelse. Og på denne baggrund er det så, at man taler om det radikale venstres udslettelse og undergang, som man har gjort det så ofte før. Jeg nikker genkendende til de mange spådomme — man vil kunne finde dem igennem 58 år siden mit partis dannelse i 1905 — og jeg ved, at det er ønsketænkning, og at det som al anden ønsketænkning er virkelighedsfjernt. Der vil stadig være vælgere nok til at

[Hølge Larsen.]

sikre et ikke-socialistisk venstreparti som det radikale venstre medvirken i lovgivningsarbejdet.

Jeg læste for nylig i en avis, at det ærede medlem hr. Hans Rasmussen på et møde havde sagt, at efter næste valg var de radikale færdige. Jeg kunne jo spørge det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, om det er efter, at han har været med til at virkeliggøre sådanne radikale tanker som den økonomiske samordning og udbyttefordelingen, at han mener, at han kan selv. Jeg kunne også spørge, om han finder det attråværdigt eventuelt at blive afhængig af socialistisk folkeparti. Jeg skal lade være med at spørge; jeg vælger at se det ærede medlem hr. Hans Rasmussens udtalelse fra en anden side, fra en mere humoristisk side. Den blev jo fremsat på et møde med venstremænd på Vestsjælland, og jeg forstår, at det har været et muntert møde; der har været smæk for skillingen og megen morskab. Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen glemte måske under al denne munterhed, at med sin udtalelse kom han til at slutte sig til den brigade, som det ærede medlem hr. Poul Sørensen ellers er fører for, det ærede medlem hr. Poul Sørensen, der har erklæret, at det er en af hans livsopgaver at udrydde det radikale venstre. En stor opgave, erkender jeg, og jeg ønsker det ærede medlem hr. Poul Sørensen et langt liv, så at han kan få mange års erfaringer for, at han ikke magter opgaven!

Men nu er altså det ærede medlem hr. Hans Rasmussen og det ærede medlem hr. Poul Sørensen på dette ene punkt marcheret op side om side. De er begge kandidater i Odense, så vi kan forvente, at de vil synge harmonisk duet under næste valgkamp i Odense. Fynboerne, tror jeg, skal nok goutere det. De kan deres H. C. Andersen og vil mindes eventyret om kejserens nye klæder, dog ikke sådan, at de vil sige med den lille dreng: ja men de har jo ikke noget på! Nej, spørgsmålet vil lyde: hvem er det, der har hvad på?

Men der kan også være brug for den klassiske replik fra „Kejserens nye klæder“ i en anden forbindelse. Det berømte „han har jo ikke noget på“ kan anvendes på oppositionens politik i vinter. For ikke

mange måneder siden lød det hånligt fra oppositionen til regeringen: I kan jo bare bruge jeres flertal. Og da regeringen nu har gjort det, angribes den, fordi den fulgte anvisningen. Man fristes til at sammenligne oppositionen med et forvænt barn, der, når det får sine ønsker imødekommet, straks siger: det var ikke det, jeg ville have; det var noget andet.

Hvad var det da, oppositionen ville have haft? Jeg ved det ikke, for kendsgerningen er jo, at oppositionen ikke har haft en politik at sætte op som modstykke til regeringens. Til gengæld har den beklaget sig ustandseligt over manglende tid for derigennem at dække over, at den ikke har vidst, hvad den ville. Det gælder jordlovene, som berørtes periferisk allerede under omsforhandlingerne for et år siden, og som siden drøftedes i landbo-kommission og markedsudvalg, indtil oppositionen bad om at se forslag fra regeringen. Disse forslag blev fremsat den 23. januar. De har altså ligget her i det høje ting nu i mere end 4 måneder og er grundigt drøftet igennem i udvalg. På den baggrund at kræve dem udsat til næste samling er ikke sagligt motiveret. Det må for mig at se skyldes et ønske om at forhale dem, så der intet kommer ud af dem.

På tilsvarende vis var det med helheds-løsningen. Allerede før jul havde det økonomiske råds formandskab påpeget nødvendigheden af en samtidig løsning af for-årets økonomiske problemer. Ingen kunne være i tvivl om, at tiden omkring den 1. marts kunne blive kritisk, og det skete netop, da forligsmanden den 18. januar meddelte, at han ikke kunne nå videre med sine forhandlinger. En storkonflikt på arbejdsmarkedet stod således for døren. Regeringen handlede og fremsatte sine forslag, men oppositionen havde intet at stille op som modstykke hertil.

Nu bemærkede jeg i formiddags, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen, der altid taler så meget om alibi for det radikale venstre, også syntes at ville skaffe sig et alibi for, at hans parti ikke havde haft et modstykke til regeringens helheds-løsning. Jeg lyttede meget interesseret, og jeg hørte, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen nævnte, at venstre havde ønsket

[Helge Larsen.]

en forhøjelse af børnetilskuddene for at klare lavtlønsproblemet. Det klarer jo nu ikke lavtlønsproblemet i de tilfælde, hvor der ingen børn er. Dernæst nævnte det ærede medlem hr. Erik Eriksen en sanering af boligpolitikken, en løsning af sambeskatningen, en ordning på deltidsbeskæftigelsen, stop for statsudgifterne — jeg tror, jeg fik det hele noteret.

Det er naturligvis alt sammen spørgsmål, som vi har beskæftiget os med, eller som vi vil komme til at beskæftige os med, men jeg spørger: det ærede medlem hr. Erik Eriksen kan da ikke mene, at disse punkter ville være et alternativ til helhedsløsningen? Man skal da ikke glemme, at det, som var baggrunden for helhedsløsningen, var udsigten til en truende storkonflikt på arbejdsmarkedet. Det var spørgsmålet om alle de indkomstfastsættelser, der følger i kølvandet på indkomstfastsættelser inden for arbejdsmarkedet, tjenestemænd, funktionærer o. s. v. Det var spørgsmålet om statsfinanserne, derunder spørgsmålet om skattelettelse og tvangsopsparing, og det var spørgsmålet om landbrugsordningerne. Det var problemkomplekset, der indgik i helhedsløsningen, og det, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen nævnte her i formiddags, og som er problemer, der skal drøftes, kan da ikke erstatte det, som var regeringens mål med helhedsløsningen. Derfor mener jeg, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen netop med denne udtalelse gav beviset for, at man fra oppositionens side intet alternativ havde til regeringens helhedsløsning.

Det ærede medlem hr. Poul Møller beskæftigede sig også med helhedsløsningen og med jordlovgivningen, og det ærede medlem sagde, at helhedsløsningen og jordlovgivningen ville hindre et moderne industrisamfund. Vi modarbejder just det, der skulle give os fremgang, sagde det ærede medlem. Dette er ikke rigtigt, og jeg kan heller ikke tro, at det ærede medlem kan mene dette. Lad os tage et par eksemp-

ler. Vi har jo nemlig lande, som har praktiseret både indkomstpolitik og en jordlovgivning, der på mange måder svarer til den, der er foreslået herhjemme. Tag f. eks. Holland, et højt industrialiseret samfund, der tit fremhæves for sin gode økonomi i efterkrigsårene, et land, som netop har fulgt de bestræbelser for at anlægge en helhedsvurdering på indkomstudviklingen, som vi søgte med helhedsløsningen. Et land som Frankrig arbejder med de samme problemer. Et land som England, der dog ikke er noget ringe industrisamfund, og Frankrig, der er inde i en hurtig industriel udvikling, arbejder begge med en jordlovgivning og en planlægning, der er mere vidtgående end den, vi foreslår herhjemme. Jeg tror derfor, at det ærede medlem hr. Poul Møller skulle erkende, at netop den industrielle udvikling nødvendiggør, at vi på disse områder får en ganske anderledes planlægning, end vi har haft det hidtil.

Vi tror ikke på helhedsløsningen, siger man fra venstres og konservativ side, og det har de to partier naturligvis ret til at mene og sige. Helhedsløsningen klarer sig jo nok endda. Men er det alligevel ikke for enkelt for en opposition kun at give udtryk for manglende tro på modpartens politik? Kan venstre og de konservative virkelig mene, at vælgerne skal få tillid til deres evne til at regere, når de blot giver udtryk for manglende tro?

Og var det mon fornemmelsen af noget i denne retning, der fik det ærede medlem hr. Erik Eriksen til under anden behandling af jordlovsforslagene for små 14 dage siden at sige, at regeringen havde ladet socialistisk folkeparti overtage venstres historiske placering i jordlovgivningen? Det er jo rigtigt — det benægter jeg ikke — at venstre som oftest har medvirket til jordlovgivningen, men det er ikke rigtigt, at socialistisk folkeparti har overtaget denne plads. Regeringspartiernes 88 stemmer er tilstrækkeligt til at gennemføre jordlovene over for venstres, de konservatives og de uafhængiges 77 stemmer;

[Helge Larsen.]

socialistisk folkeparti tæller slet ikke med i denne opgørelse. Nej, det er venstres egen skyld, at partiet ikke er placeret i jordlovgivningen. Venstre kan ikke skyde skylden fra sig ved at pege på regeringen og socialistisk folkeparti. Venstre har valgt det nære samarbejde med de konservative, og så bliver der ikke mulighed for at være med i en reform af vor jordlovgivning.

Men nu da det ærede medlem hr. Erik Eriksen selv drager venstres historiske placering frem, så lad os se lidt nærmere på det. Det er nemlig ikke den eneste gang i de senere år, at venstre har svigtet sin historiske placering. Det gjorde partiet også på et andet område, nemlig da det sammen med de konservative gik imod reformen af sygekasselovgivningen for 3 år siden, den reform, der gav alle adgang til sygekasse uden hensyn til alder og helbred, og som indførte sygelønsordningen — altså en virkelig reform på linje med de andre store sygekassereformer, som venstre altid har medvirket til, og som det i sin tid var førende i.

Samarbejdet til højre har kostet venstre mere end én historisk placering. Jeg synes, det skal siges, når det ærede medlem hr. Erik Eriksen selv begynder at tale derom. Jeg kan godt forstå, at det kan pine og nage, og jeg kan også udmærket godt forstå, at det ærede medlem hr. Poul Sørensen hin dag sprang op og rettede et voldsomt angreb mod den højtærede statsminister, for det må jo løbe en konservativ partiformand koldt ned ad ryggen, når venstres formand begynder at tale om venstres historiske placering.

Jeg skal herefter gøre nogle bemærkninger om det radikale venstres landsmøde i Odense i begyndelsen af denne måned. Det har været stærkt omtalt og kommenteret i pressen; det har været berørt både af det ærede medlem hr. Erik Eriksen og af det ærede medlem hr. Poul Møller i formiddags — og det gælder naturligvis navnlig landsmødeudtalelsens afsnit om skattelovgivningen.

Forinden jeg siger noget om dette par afsnit, vil jeg dog gerne understrege, at landsmødeudtalelsen i sine første afsnit giver fuld tilslutning til helhedsløsningen og til jordlovene og ønsker disse jordlove gennemført snarest muligt. Denne enstem-

mige opslutning bag helhedsløsning og jordlove har man ikke interesseret sig så forfærdelig meget for fra oppositionens side, og det forstår jeg godt. Til gengæld har oppositionen jo i sine aviser ofret mange meter spaltepads på landsmødeudtalelsen om skattefradragregulering og kildeskat. Der er skrevet mange ord om radikal kapitulation, om at sælge et princip for nogle ministertaburetter, og hvad andet man nu kan finde på, når man bevæger sig omkring lavmålsgrensen for politisk debat. Og fra det alleryderste overdrev, dér, hvor man færdes uden omtanke og sans for, om der er mening i det, man skriver, vil jeg gerne citere en lille passus fra venstres pressebureau i Lollands-Tidende den 20. maj i år. Når jeg citerer det, er det, fordi jeg synes, det er af et så vidunderligt indhold, at det bør indgå i Folketingstidende — jeg citerer —:

Formanden: Det ærede medlem kan ikke citere uden tilladelse.

Helge Larsen: Undskyld. Jeg beder om den højtærede formands tilladelse til et citat. Der står:

„Fra den radikale jammerkommode høres fortsat sprukne lyde og ængstelige hyletoner . . .“

Hvilket herligt billedsprog! På én gang udtryk fra møbelsnedkerens værksted, fyr- og vagervæsenet samt urmagerbutikkens sprukne lyde fra gamle bornholmere. Hvorfor beskæftiger den pågældende forfatter sig dog med politisk journalistik? Der ligger jo en lys og strålende fremtid for ham i popbranchen.

På det mere alvorlige plan har det ærede medlem hr. Poul Møller i Berlingske Tidende fra den 5. maj skrevet en stor, spekulativ artikel, der vidner om, at han har funderet dybt og tænkt meget — jeg tør dog ikke sige i søvnløse nætter. Ja, så meget har det pint det ærede medlem, at han endog opstiller den mulighed, at landsmødeudtalelsens afsnit om skattefradragreglen var et krav fra den højtærede statsminister. Han forkaster dog så at sige i samme åndedrag denne teori, og det tjener det ærede medlem hr. Poul Møller til ære for hans redelighed. Det havde tjent ham

[Holge Larsen.]

endnu mere til ære, om han helt havde undladt at antyde noget sådant, og jeg gad dog vide, om det ærede medlem hr. Poul Møller ikke har forstået lidt mere af forholdet, end hans artikel lader formode. Det er ikke ukendt, at der i mange år har været forskellige opfattelser af fradragsreglen i det radikale venstres vælgerkorps; sådanne forskellige opfattelser findes jo i alle partier. Det har for det radikale venstre ligget sådan, at de yngre grupper af partiets vælgere stort set har været enten lidenskabsløse over for spørgsmålet eller har ønsket fradragsreglen afskaffet i forbindelse med en sanering af alle de mange fradrag på selvangivelsen og sammen med en nedsættelse af skatteprocenten og en forenkling af hele vort skattesystem. De ældre grupper i partiets vælgerkorps har derimod ønsket skattefradragsreglen bevaret. Det siger sig selv, at der kan findes afvigelser fra denne opdeling, men stort set rammer den forholdene, og ganske den samme opfattelse hos yngre og ældre vil man finde i andre partier — også hos de konservative og venstre. Hverken det ærede medlem hr. Poul Møller eller det ærede medlem hr. Erik Eriksen kan stå frem her og sige, at deres vælgerkorps udelukkende tæller tilhængere af skattefradragsreglens bevarelse. Man skal gøre sig klart, at der er en delingslinje i alle partier, en delingslinje, der for en væsentlig del er generationsbestemt. På det radikale venstres landsmøde i år trådte den yngre generations synspunkt stærkere frem end før. Er det ærede medlem hr. Poul Møller mon helt sikker på, at man ikke ville kunne opleve noget tilsvarende på et konservativt landsrådsmøde?

Om hvad var det så, det radikale venstres landsmøde sagde i sin udtalelse? Det sagde, at dette gamle stridsspørgsmål om skattefradragsreglen nu burde finde sin løsning med de fornødne garantier for skatteyderne, og at vælgerne gennem en vejledende folkeafstemning kan give et præcist svar på et enkelt, klart formuleret spørgsmål: ønsker De skattefradragsreglen bevaret, eller ønsker De den ophævet? Vi ved jo, hvordan alle diskussioner om en virkelig skattereform altid er begyndt med: hvad med skattefradragsreglen? Og dér er de hidtil også endt. Får vi derimod en klar tilkendegivelse af, hvad der er flertal for blandt væl-

gerne, kan vi gå i gang med reformen med skattefradragsreglen bevaret, hvis det ønskes, eller uden skattefradragsreglen, hvis der er flertal for det. Det er for mig helt uforståeligt, at det skulle være forkert eller angribeligt i politisk henseende at foreslå, at man bad landets vælgere udtale sig om en sag, som de dog er de rette til at udtale sig om.

Landsmødeudtalelsen indeholdt også en anbefaling af en realitetsbehandling af kildeskattens indførelse. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen har i den forbindelse talt om „atter en bastion, der opgives“. Jeg kender nu ikke andre bastioner i denne forbindelse end den: hvad er det mest hensigtsmæssige for skatteyderne? Er det for skatteyderne mere hensigtsmæssigt, at skatten erlægges samtidig med, at indkomsten erhverves, eller at den betales 1½, 2, ja, måske endda op til 3 år efter, at indtægten er tjent? Det er problemet, og jeg erkender, at det for mange ikke er noget særligt problem; det gælder navnlig folk med faste eller konstante eller jævnt stigende indtægter og folk, som via afskrivninger og henlæggelser kan regulere deres indkomst, så den er nogenlunde ensartet år for år. Men man skal ikke overse, at når samfundet industrialiseres mere og mere og flere og flere bliver lønmodtagere med risiko for svingninger i indkomsterne, f. eks. som følge af usikkerhed i beskæftigelsen, kan problemet om skattebetaling blive af en anden størrelsesorden, og så kan det være en betryggelse, at skatten betales samtidig med, at indkomsten tjenes. Det er oplagt, at dette særlig gælder under sygdom eller i tilfælde, hvor hustruen opgiver sit erhverv en tid, mens børnene er små og kræver pasning. Endelig er der jo også en del skatteydere, hvis indkomster er af en så beskeden størrelsesorden, at relativt små, uventede udgiftsposter kan bringe et budget ud af balance, så at de let kommer i restance med skatten. For dem vil en kildeskat afgjort være en fordel.

Man skal således ikke se bort fra, at der er en hel del sociale hensyn, der taler for kildeskatten. Vi ved jo også alle sammen, at betænelighederne ved kildeskatten først og fremmest ligger i den formodede større administration hos stat og kommuner og hos erhvervene, og spørgsmålet bliver, om det er muligt at finde en så enkel admini-

[Hølge Larsen.]

stration af en kildeskat, at det vil være for- svarligt at gå over til systemet.

Det er en realitetsbehandling af alle disse problemer, som det radikale landsmøde opfordrede til. Jeg synes, at oppositionen i stedet for at anbringe sig på bastioner — for nu at tale det sprog — som måske ikke er forsvar værd, skulle deltage i en fordoms- fri drøftelse af tingene. Der findes jo kilde- skat i mange lande, fortrinsvis i lande med høj industrialisering, og der er nok en sam- menhæng her. Da vi herhjemme nu hastigt bevæger os frem imod tilsvarende produktion- og samfundsforhold, er det måske ikke så helt givet, at vort skatteopkræv- ningssystem stadig er tidssvarende.

Jeg skal så til slut gøre nogle bemærk- ninger om spørgsmålet fællesmarkedet og udenrigshandelen. Det er klart — det har jeg vist givet udtryk for ved adskillige lejlig- heder — at mit parti ønsker, at enhver muli- ghed for at bygge bro over modsætningerne mellem EFTA og fællesmarkedet må udnyt- tes, så vi kan nå frem til et udvidet europæisk samarbejde. Hvornår det kan realiseres, ved ingen i dag, og vi må derfor, som den høje regering også har gjort, samle vore kræfter om at udbygge og styrke EFTA.

I den henseende var resultatet af Lissa- bonmødet værdifuldt på to felter. Det lyk- kedes at opnå væsentlige indrømmelser til den danske landbrugseksport, omend vi endnu har et godt stykke vej frem, og man fremskyndede toldafviklingen for industri- varer, så den endelige toldfrihed vil være etableret ved udgangen af 1966. Det kan give visse danske industrier vanskeligheder i en overgangsperiode, men det betyder også, at dansk industrieksport nu relativt hurtigt får bedre muligheder i de EFTA-lande, der har en langt større industribeskyttelse, end vi har. Det betyder også mulighed for billigere industrivarer herhjemme, og det sidste er vel ikke mindst af interesse for landbruget.

Oprettelsen af komiteen for økonomisk udvikling inden for EFTA er jo et led i udbygningen af det videre samarbejde, især nok af interesse for mere tilbagestå- ende lande, og det vil navnlig sige Portugal. Jeg finder det særdeles ønskeligt, om man kan højne den portugisiske befolknings

vilkår gennem teknisk og finansiel bistand, men så må det også, finder jeg, være en forudsætning, at det portugisiske folk får fordel heraf, sådan at det korporative styre i Portugal lidt efter lidt afvikles. Ingen mulighed for at få det portugisiske styre til at forstå dette må forsømmes.

Inden for EFTA må vi vel i særlig grad være opmærksom på det nordiske sam- arbejde. Vi drøftede for ikke så forfærdelig mange år siden oprettelse af en nordisk toldunion. Den blev ikke til noget, men når vi i 1966 afvikler de sidste toldsætter inden for EFTA, har vi samtidig etableret det fællesnordiske varemarked. Det, vi tilsigtede: at skabe et stort fællesnordisk marked med 18-20 millioner forbrugere, vil være en rea- litet, samtidig med at dette store marked også omfatter England, Schweiz, Østrig og Portugal eller i alt op imod 100 mill. forbrugere. Det sidste er mere, end vi dengang regnede med, men det er ikke i strid med tankerne bag det nordiske sam- arbejde, som aldrig har sigtet imod, at vi i Norden skulle være os selv nok.

Vi kan altså nu se hen til det tidspunkt, da der ikke mere eksisterer toldgrænser mellem de nordiske lande. Vi må derfor arbejde videre med at virkeliggøre de planer, der var opridset i de store betænk- ninger om det nordiske samarbejde fra 1957-58, og som udgjorde det reelle indhold i disse samarbejdsplaner. Allerede dengang var en mægtig omformning af verden økonomisk og teknisk i gang, og den er accelereret siden. Vi ved i dag, at Norden er for lille et område at virke med ved løs- ningen af disse store opgaver. Selv Europa er ved at være for lille at virke med, hvad omdannelsen af OEEC til OECD var ud- tryk for. Det var ikke nok med et økono- misk samarbejde i Europa alene; man måtte videre ud til det amerikanske kontinent for at få muligheder for en større frigørelse af handelen.

Men selv om vi altså må erkende, at Nor- den er for lille et område at arbejde med i dag, så er det helt forkert deraf at slutte, at nordisk fællesskab og nordisk sam- arbejde skulle være overflødig. Det, vi skal sigte imod, er vel en sådan form for udvidet samarbejde, at det både styrker os selv og kan forenes med deltagelse i et videre- gående europæisk samarbejde.

[Hølge Larsen.]

Blandt planerne i den store samarbejdsbetænkning fra 1957-58 nævner jeg eksemplvis arbejdsdelingen inden for industrien og et udbygget samarbejde om elkraftproduktionen, og det er vel også nu tiden at undersøge, om ikke det vil være rigtigt at etablere den nordiske investeringsbank. Det er givet, at vi må knytte de nordiske lande tættere sammen trafikalt, og det er lige så givet, at de begrænsede ressourcer, vi hver især råder over, nødvendiggør, at vi udnytter dem mest effektivt, hvorfor vi må arbejde med forskning og højere undervisning udbygget på et fællesnordisk niveau.

Alle disse nordiske samarbejds muligheder og flere til kan realiseres, samtidig med at vi udbygger EFTA og holder os det videre europæiske samarbejde for øje. De nordiske lande har tradition for stor udenrigshandel og er dermed indstillet på friest mulige handelsvilkår for verden som helhed.

Det radikale venstre vil derfor så stærkt, som vi kan, støtte regeringen i dens arbejde for at få noget ud af de almindelige toldreduktioner, som Amerikas præsident, Kennedy, har åbnet mulighed for gennem den amerikanske Trade Expansion Act. De indledende forhandlinger fandt sted i Genève i forrige uge, og vi noterer, at det vedtoges at tage landbrugsvarerne med, når de egentlige forhandlinger om toldreduktioner og andre lettelser begynder, og mit partis støtte skal ikke mangle i bestræbelserne for at slå brecher i handelsbarriererne.

Vi har i de seneste måneder oplevet adskillige eksempler på fascistisk tyranni og undertrykkelse. Vi så det med henrettelsen af Grimau i Spanien, og det er jo tragisk nu snart 20 år efter verdenskrigens afslutning at se, at Francostyret i Spanien kan opretholde samfundsformer og politistatmetoder, som vi håbede der var gjort endeligt op med ved krigens slutning. Det er endnu mere tragisk, at dette reaktionære styre gennem så mange år har hindret, at det spanske folk kan drages med ind i et internationalt samarbejde, som ville kunne forbedre dets levevilkår. Derfor må også trykket opretholdes mod Francostyret for at bane vej for en mere liberal kurs i Spanien til gavn for det spanske folk. Mit parti ønsker ikke Spanien optaget i NATO

under nogen form, og jeg er her ganske enig med det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, der på et 1. majmøde i Svendborg udtalte, at hvis Francospanien optages i NATO, så må Danmark gå ud.

Den groveste og den mest brutale form for undertrykkelse er dog det, vi er vidne til i Sydafrika, fordi man som et kriterium blot har borgerens hudfarve — han være så i øvrigt den mest loyale borger og arbejdskraft, han være kan; det nytter intet, når han ikke har den rigtige hudfarve.

Der foregår i øjeblikket en stærk agitation for boykot af sydafrikanske varer, startet af Ungdommens Fællesråd. Denne boykotaktion fik for nogen tid siden støtte gennem underskrifter fra 100 medlemmer af det høje ting, deriblandt mig selv. Fra forskellig side er denne underskriftsaktion blevet kritiseret, og jeg erkender, at den var usædvanlig. Det ville ikke have vakt samme opsigt, ja, måske slet ikke have vakt opsigt, hvis de 100 folketingsmedlemmers navne havde stået blandt flere hundrede andre under en lignende opfordring. Men situationen er også usædvanlig, fordi vi i Sydafrika står over for den mest brutale undertrykkelse, vi længe har set. Det er efter min opfattelse en situation, som ingen må være passiv over for, og som man ikke kan klare frisag over for ved at sige, at det må staten ordne. Det er hver enkelt borgers opgave at tage personlig stilling og handle i protest imod det, der sker. Dette er min begrundelse for at slutte op bag boykotaktionen, og jeg er i øvrigt her helt på linje med den radikale hovedbestyrelse, som den 2. februar i år opfordrede til en sådan boykot. Jeg kan heller ikke erkende, at vi, der har skrevet under, har sat os imellem to stole, som dagbladet Politiken skrev.

Ved siden af den ene sag, som hver enkelt borger må tage stilling til, rejser imidlertid den sydafrikanske apartheidpolitik også problemer for den danske stat. Jeg er enig med den høje regering i, at Danmark ikke gennem en statsboykot el. lign. kan bryde de regler, der gælder for international handel. Vi er på handelens område som på andre områder interesseret i, at der hersker retlige tilstande; og hvad det under meget besvær er lykkedes at opbygge

[Helge Larsen.]

under et internationalt retssystem, skal vi ikke ensidigt slå i stykker; men alle må opfordre den høje regering til at optage kontakt med de øvrige nordiske regeringer for at undersøge mulighederne for en skærpeelse af modforholdsreglerne over for Sydafrika, og jeg opfordrer også den høje regering til under den nye samling i FN i efteråret at medvirke til egnede forholdsregler, der kan bryde eller svække apartheidpolitikken. Der er nemlig tale om en politik, der kan medføre fare for freden. En åben kamp mellem den hvide overklasse og den farvede befolkning i Sydafrika vil næppe kunne undgå at drage afrikanske stater ind i kampen, og så har vi risikoen for en storkrig. Det ville da være FN's pligt at gribe ind, men det vil være i FN's og navnlig Dag Hammarskiølds ånd at gribe ind i tide og forebygge, at det kom til en sådan åben kamp. Det betyder, at den herskende hvide befolkning i Sydafrika må bringes til besindelse, inden det er for sent.

Lad mig så slutte med nogle bemærkninger om det vigtigste spørgsmål, som vor generation er stillet over for: hele problemkomplekset omkring atomvåbnene. Det drejer sig både om atomprøvesprængninger og om kontrollen med atomvåben. Hvad det første punkt angår, fremhæver jeg det lille lyspunkt, der ligger i, at 30 USA-senatorer har opfordret USA til at afstå fra prøvesprængninger, så længe Sovjet gør det. Sammenholdt med den tilnærmelse mellem USA og Sovjets synspunkter, som er sket, omend meget langsomt og endnu ufuldkomment, på nedrustningskonferencen i Genève, er det som sagt et lille lyspunkt.

Det ville være et yderligere lyspunkt, om Frankrig ville indstille sine atomforsøg. Det er meget få, tror jeg, der kan se, at det skulle gøre Frankrigs gloire, den franske ære og storhed, større, at landet selv får atomvåben. Mange vil mene, at den af gaullisterne så eftertragtede gloire ville være større, om Frankrig afstod fra flere atomforsøg. Den franske politiker Jules Moch udtalte for nylig under et ophold i København, at en folkeafstemning i Frankrig formentlig ville give flertal mod atombevæbningen, altså en stemning i det franske folk i lighed med den, der er ved at gøre sig gældende i England.

Det ville ikke gøre nogen større ændring i den faktiske situation, at atomvåbnene reelt og alene er Sovjets og USAs, men det ville gøre dette forhold klarere, og selv om jeg ikke ynder et verdenssamfund, der domineres af de to supermagter, er det for atomvåbnenes vedkommende et område, hvor vi i menneskehedens interesse må håbe på og arbejde for, at disse våben koncentrerer hos de to stormagter, indtil de engang når så vidt i gensidig forståelse, at de kan overlade FN hele kontrollen med atomvåbnene. Ikke mindst ud fra de erfaringer, de to stormagter gjorde under konfrontationen omkring Cuba sidste efterår, tror jeg, den bedste garanti ligger i de to magters monopol indtil videre.

For den danske politik vedkommende må dette føre mig til den slutning, at vi ikke kan fravige vort nej til atombevæbningen af danske styrker, og at vi, hvor vi kan, må modarbejde en spredning af atomvåbnene. Den nyordning af de eksisterende atomstyrker under NATO-landene, som jeg gerne vil bede den højtærede udenrigsminister give nærmere redegørelse eller oplysning om i morgen, og som godkendtes på NATO-mødet i Ottawa for nylig, ændrer, så vidt jeg kan vurdere det, intet reelt i de bestående forhold. NATOs forpligtelser bliver ikke større derigennem, Danmarks heller ikke. Det centrale er, at kontrollen med atomvåbnenes anvendelse og beslutningen om denne anvendelse som hidtil alene ligger hos USAs præsident og hos England for Englands våbens vedkommende. Dette er det afgørende, og sådan bør det blive ved med at være.

Mit parti ønsker ikke nogen NATO-atomstyrke, hvor andre får indflydelse på vestens atomvåben. Vi ønsker at gøre, hvad vi kan, for at bestemmelsen alene ligger hos et ansvarligt land, fremfor at Frankrig og Vesttyskland eller nogen anden europæisk stat kan føre atomkrig på egen hånd efter egen beslutning. Jeg vil gerne her med den højtærede formands tilladelse have lov at citere, hvad Amerikas præsident, John Kennedy, sagde i et fjernsynsinterview om hele dette spørgsmål den 17. december i fjor. Præsident Kennedy sagde:

„Vi ønsker ikke seks eller syv atommagter i Europa, som bruger deres

[Helge Larsen.]

ressourcer til atomvåben, når USA har sit vældige arsenal af dem. . . Spørgsmålet er, om USA skal hjælpe Frankrig til at blive atommagt, derpå Italien, så Vesttyskland, og derefter Belgien. Hvordan kan det skabe sikkerhed, at man har 10, 20, 30 atommagter, som kan fyre deres våben af under forskellige omstændigheder? Det er ikke i vor interesse eller efter min mening i fredens eller i Vesteuropas.“

Denne klare udtalelse af Amerikas præsident kan jeg give fuldstændig tilslutning til.

Aksel Larsen: Den sædvanlige såkaldte storpolitiske debat, vi slutter folketingets arbejde med om foråret, har ofte en meget anstrengt karakter, og det er der ikke noget mærkeligt i. Der er heller ikke noget mærkeligt i, at som den hidtil er forløbet, har den virket anstrengt fra forskellige ordføreres side, og jeg er ikke sikker på, at befolkningen vil finde, at den er særlig opsigtsvækkende. Jeg må samtidig sige, at jeg tror ikke, at det er heldigt, at man i én og samme debat med én ordfører for hvert parti og så eventuelt med tilslutning af de såkaldt menige medlemmer i partierne skal diskutere både regeringens politik, oppositionspartiernes politik, indenrigspolitikken, udenrigspolitikken og den verdenspolitiske situation. Jeg tror nok, at et så vigtigt emne som verdenssituationen og Danmarks udenrigspolitik kunne fortjene at blive behandlet i en særskilt diskussion, eller at måske enkelte dele af den verdenspolitiske situation og Danmarks udenrigspolitik burde optages til øjeblikkelig behandling og særlig debat i folketinget. Men sådan skulle det altså ikke være, og så må vi finde os i, at det kommer til at sætte sit præg på debatten. Vi kommer til at tale om omsforlig, vi kommer til at tale om helhedsløsning, vi kommer til at tale om kilde-skat, og vi kommer til at tale om de forskellige partiers opfattelse af de forlig, der er sluttet, og de forlig, der ikke er sluttet, og vi kommer til at tale om Sydafrika og fællesmarkedet og mange andre udenrigspolitiske problemer.

Nå, men under alle omstændigheder er der naturligvis ved denne lejlighed, da der ikke gives anden, grundlag for at foretage

en art statusopgørelse, og det er der vel så meget mere grund til, som situationen jo er en helt anden end den, vi havde, da folketinget mødtes i efteråret den første tirsdag i oktober. Dengang levede man endnu i den delvis glade periode, hvor 4 partier havde sluttet et storpolitisk økonomisk forlig, det såkaldte omsforlig, og hvor det endnu ikke var afgjort, hvorvidt de var i stand til at arbejde videre på samme linje og lave flere forlig, eller hvorvidt de måtte skilles.

Det synes imidlertid at være afgjort nu. De 4 partier synes at være blevet uvenner; de er måske oven i købet uenige, og hvis det er tilfældet, er der virkelig grund til, at vi får en diskussion om det for åbne døre og åbne vinduer her i folketinget. Nu tvivler jeg ikke om, at den højtærede statsminister har en endogså ualmindelig god vilje til et fortsat intimt samarbejde med venstre og de konservative, lige så lidt som jeg tvivler om, at han stadig væk nærer en, ja, hvad skal jeg sige, ubændig lyst til på en eller anden måde at få Danmark tilsluttet det europæiske fællesmarked, og at han håber på, at det skal lykkes. Det ligger jo imidlertid sådan, at hvad det sidste angår, er der åbenbart ingen muligheder; der er lukket af, og som man ved, hører jeg til dem, der ikke alene ikke anser det for at være en ulykke, at der er blevet lukket af, men jeg er glad for, at der er blevet lukket af. Men det ligger også sådan, at der findes kræfter og faktorer, som har gjort det uhyre svært for den højtærede statsminister at være så meget imødekommende over for venstre og de konservative, som det måtte være nødvendigt, hvis forligspolitikken skulle kunne finde nogen fortsættelse.

Her må man naturligvis tage i betragtning, at nu skriver vi maj måned, og snart er vi inde i juni 1963. Folketingets 4 års valgperiode udløber den 15. november 1964, og hvad man end kan mene, vil man dog vistnok være enig i, at vi er adskilligt nærmere ved et folketingsvalg, end vi var i de glade forligsdage for et år siden. Man må ikke opfatte mig som ondsindet, når jeg siger, at det ville dog være menneskelig forståeligt, om de partier, der ønsker over for det danske folk at repræsentere oppositionen mod regeringen — og det er der jo

[Aksel Larsen.]

2 partier der har taget patent på at de repræsenterer — det ville være menneskelig forståeligt, om de, når de er rykket noget nærmere til et valg, end de var i fjor i maj og juni måned, siger til sig selv: nu gælder det om ikke at få for intimt samarbejde med regeringen; det gælder om at få demonstreret, at vi har en anden politik, at vi er dybt uenige med regeringen, for så vil vi have noget lettere ved at gå ud og appellere til vælgerne og sige: I må afskaffe denne regering og stemme på os. Det kan man kun sige til dem, hvis man kan give vælgerne indtryk af, at man virkelig repræsenterer et alternativ.

Jeg tror, at det spiller en rolle, og så kan det vel også være ganske hensigtsmæssigt, hvis venstre og de konservative kunne bringe deres betydelige medansvar for i hvert fald en væsentlig og ubehagelig del af omsforliget i glemmebogen. Det er jo sådan, at det var et forlig, man sluttede i fjor, og der er sket så forfærdelig mange ting siden. Når man nu hele vinteren og hele foråret og måske også efteråret i år ser demonstreret fra venstre og de konservative, at de er dybt utilfredse med regeringens økonomiske politik, at de kun delvis er tilfredse med dens udenrigspolitik o. s. v., så kan det godt være, at en hel del af vælgerne ikke husker så godt, som de burde gøre det, hvor rørende enige de 4 partier var i fjor.

Nu tvivler jeg ikke på, at de interesser, venstre og de konservative må varetage, og som i høj grad øver indflydelse på, hvad deres partier kan og må og skal og bør foretage sig, gør det mildt sagt vanskeligt for dem at gå på forlig med regeringen om jordlovene, ligesom jeg ikke tvivler om, at der er meget stærke kræfter i regeringspartierne, også i regeringspartiernes folketingsgrupper, der har gjort det i hvert fald hidtil umuligt for bl. a. den højtærede statsminister at strække sig videre, hvad angår indrømmelser i jordlovsspørgsmålene over for venstre og de konservative.

Det er jo rigtigt, at selv om jordlovene på en måde blev forberedt i landbokommissionen, var den egentlige begrundelse for, at nu måtte man se at få gjort noget ved det, den, at man risikerede, at Danmark blev medlem af fællesmarkedet, og så måtte

man, uanset hvad man ellers mente om fællesmarkedet og dansk suverænitet over egne anliggender, være interesseret i, at dansk jord i størst muligt omfang kunne forblive på danske hænder. Men uanset dette er mit parti af den mening, at jordlove af den art, som folketinget er i færd med at gøre færdige, længe har været yderst påkrævede, og vi kunne ønske, at man var gået adskilligt videre, end regeringen har villet gå. Nu vel, vi har ikke kunnet få regeringen til at gå videre. Vi beklager, at den har givet visse indrømmelser, som forekommer os unødvendige, i særdeleshed da disse indrømmelser ikke stemte venstre og de konservative mere forsonligt. Men altså, fordi vi mener, at disse jordlove uanset Danmarks udenrigspolitik er i allerhøjeste grad nødvendige, vil vi naturligvis hjælpe regeringen til at få disse jordlove gennemført, og så kan det ærede medlem hr. Helge Larsen fortælle nok så meget, at folketingets sekretærer ikke vil tælle vore stemmer med, når afstemningen kommer, men det vil altså ske alligevel.

Lad mig imidlertid samtidig understrege, at jordlovene dog kun er en del af problemet, og at det tiltrænges, at man helst parallelt med jordlovene får ændret i meget betydelig grad hele Danmarks landbrugs politik, den, der for alvor blev indledt i 1961, som man har kørt videre med senere, og som stort set består deri, at man enten gennem direkte statstilskud eller gennem kunstigt statsorganiserede prisforhøjelser giver landbruget et milliardtilskud til opretholdelse af dets hidtidige drifts- og produktionsformer, til opretholdelse af den traditionelle produktion.

Man må gøre sig klart, at uanset hvordan det går med markedsplanerne ude i verden, uanset hvor langt man kommer med frihandel, uanset hvordan det går med toldsatserne med eller uden Kennedyrunden, så kan de fleste af de landbrugsprodukter, Danmark traditionelt siden landbrugets driftsreformer omkring 1880 har levet højt på at eksportere, produceres i andre europæiske lande. Der vil blive større og større konkurrence på de europæiske markeder, måske også på verdensmarkedet, hvad angår netop disse landbrugsprodukter. Derfor er det os ærlig talt ubegribeligt, at man kan tro, at man hjælper Danmark og dansk

[Aksel Larsen.]

landbrug på længere sigt ved gennem statsliskud og statsorganiserede prisforhøjelser at animere landbruget til at være så konservativt som muligt og holde fast ved dets hidtidige produktion og dets hidtidige driftsformer.

Naturligvis kan man sige, at landbruget og landbrugsorganisationerne selv i allerhøjeste grad burde gå i spidsen med hensyn til ændringer, men på den anden side forekommer det mig, at regering og folketing også har en pligt til at se, hvad der skal til, og hjælpe med til, dels at landbruget om lægger sin drift og sin produktion, dels finder nye eksportprodukter, dels finder nye veje for eksporten, for hvis man fortsætter som hidtil — selv om landbruget ikke i længden vil blive så dominerende, hvad Danmarks økonomi angår, som det har været hidtil — kan det få katastrofale følger for dette lands økonomi og dermed også for dets befolkning.

Jeg forstår så udmærket, at den højtærede statsminister og socialdemokratiets ordfører, det ærede medlem hr. K. B. Andersen, krampagtigt søger at lægge luft mellem deres parti og socialistisk folkeparti, og at de bl. a. benytter lejligheden til at demonstrere dette særlig kraftigt, to dage før vi her i folketinget skal stemme om en del af jordlovene, som — hvad regeringen godt ved — gennemføres ved hjælp af regeringspartierne og socialistisk folkepartis stemmer. Jeg tror imidlertid ikke, at det gavner den højtærede statsminister og hans meningsfæller i socialdemokratiet, at de på den måde i ord afsværges sig enhver forbindelse med socialistisk folkeparti og erklærer, at de aldrig nogen sinde vil arbejde sammen med socialistisk folkeparti, ja, reelt erklærer, at de ikke under nogen omstændigheder vil finde sig i, at deres eget partiprogram bliver gennemført ved hjælp af socialistisk folkeparti. Jeg tror heller ikke, det kommer til at ændre partistillingen og flertalsstillingen i dette folketing, sådan som den vil være efter det

næste folketingsvalg. Jeg er ganske sikker på, at partistillingen her i folketinget så vil være en anden; flertallet vil være et andet, end det er nu. Nu har jeg ganske vist hørt, at regeringen stadig har et solidt flertal, bestående af 88 medlemmer. Det er jo en eminent regnekunstner, det ærede medlem hr. Helge Larsen er, når han kan anse 88 for at være flertal af 179.

Enhver ved imidlertid, at efter et valg så vil socialdemokraterne og de radikale ikke tilsammen have 88 stemmer herinde. Hvis de altså vil regere sammen, eller et af partierne vil regere alene; må de jo så se, hvordan de vil klare det, men hvad enten de ønsker det eller ikke, tror jeg, de bliver nødt til at tage hensyn til den sammensætning, folketinget har til den tid. Det har vi fået understreget fra mangfoldige sider, og det præger i øvrigt den offentlige debat her i landet. Det er snart ikke til at åbne et dagblad, uden at det har enten en politisk informerende artikel, et par notitser eller en ledende artikel, der fortæller, hvordan det vil gå, når socialdemokratiet efter valget har flertal sammen med socialistisk folkeparti. Det er også blevet bekræftet bl. a. af det ærede medlem hr. Hans Rasmussen og af den højtærede handelsminister. Det var jo handelsministeren, der på det radikale landsmøde skulle, om jeg så må sige, opsummere stemningen på landsmødet i en afslutningstale. Og hvis jeg skal tro, hvad der blev refereret i den radikale presse — ja, undskyld, det er altså ikke for at fornærme hverken det radikale parti eller Politiken, at jeg i denne forbindelse opfatter Politiken som et radikalt organ — skal den højtærede handelsminister i det væsentlige i sin tale have beskæftiget sig med de betragtninger, det ærede medlem hr. Hans Rasmussen fremførte på et møde sammen med venstre i Høng. Vi ved alle sammen, hvad det ærede medlem hr. Hans Rasmussen udtalte, og heroverfor skal den højtærede handelsminister ifølge Politiken have sagt følgende, som jeg gerne vil have lov til at citere:

[Aksel Larsen.]

„Hans Rasmussen tager fejl, hvis han mener, at socialdemokratiet alene afgør, om det vil samarbejde med socialistisk folkeparti, hvis de to partier tilsammen får rent flertal i folketinget. Socialdemokratiet vil blive drevet fra bastion til bastion af den drevne taktiker Aksel Larsen. Det kommende valgs hovedspørgsmål er ikke, hvordan det går de to store oppositionspartier, for de er ikke i stand til at få flertal. Det afgørende er, om det radikale venstres placering skal svækkes, så Aksel Larsen får en position, som han ikke bør have lov til at få i dansk politik. Hvad enten man har sympati for os eller ikke, er det valgets hovedspørgsmål, og det kan ingen være passiv over for.“

Kun som en sidebemærkning vil jeg sige til den højtærede handelsminister, at det er udtryk for en besynderlig demokratisk opfattelse, når han mener at kunne bestemme, hvem der bør have indflydelse i dansk politik. Det tror jeg han skal lade vælgerne om. Men ellers er jeg sådan set enig med ham i hans vurdering. Det er det, der er valgets hovedspørgsmål.

I øvrigt kan jeg kun få det indtryk af det, jeg har citeret, at den højtærede handelsminister ikke er så begejstret for det radikale landsmøde og for det radikale venstres udsigter, når det, han har at sige i sin afslutningstale, der er møntet på at gå ud til vælgerne, er dette: ærede vælgere, det kan godt være, I ikke kan lide os; det kan godt være, I synes, vi er et dårligt parti; det kan godt være, vi har arbejdet elendigt i regeringen; det kan godt være, I ikke kan fordrage vort program, men stem alligevel på os, for at socialistisk folkeparti ikke sammen med socialdemokratiet skal få flertal i folketinget.

Den højtærede handelsminister har kun et eneste argument for, at vælgerne bør stemme radikalt: socialistforskrækkelse. Intet andet. Jeg ved ikke, om denne negative anbefaling af det radikale venstre er tilstrækkelig til at sikre, at det radikale venstre klarer sig, men jeg tvivler altså i betydelig grad på det. Naturligvis vil vi mødes med det radikale venstre herinde efter et valg; det er vi alle sammen klar over; men det er ganske tydeligt, at den højtærede han-

delsminister regner med, at partiet vil blive noget reduceret, og det er sådan set menneskeligt. Også partierne har deres tid; der er ingen, der har patent på at leve evigt.

Men man forstår altså, at når jeg tillader mig at gå ud fra, at der er chancer for, at vi får et helt andet flertal i folketinget efter et valg, så er det ikke alene, fordi jeg tror noget godt om mit eget parti, men også på grund af den bedømmelse, jeg næsten daglig bliver præsenteret for fra andre partiers dagblade, fra andre politikere og i dette tilfælde fra den højtærede handelsminister.

Det ærede medlem hr. K. B. Andersen brugte megen tid til at læse op af et programudkast, der er udarbejdet af et udvalg i vort parti, og på basis af denne oplæsning talte han en hel del om min og andres fortid og bedyrede sin afsky for samme. Det skal det ærede medlem naturligvis have lov til, og han skal også have lov til at sige som konklusion, at socialistisk folkeparti og dets ledere ikke duer som vejledere af det danske folk. Han skal altså bare lade vælgerne afgøre, om de synes det, for det bliver ikke det ærede medlem hr. K. B. Andersen, der kommer til at bestemme det. Det bliver heller ikke os, og vi forlanger ikke at bestemme det. Vi har ikke sagt, at vi har noget krav på at være vejledere, men vi har vor mening og lægger den frem, og så må vælgerne afgøre det.

Måske skal jeg minde det ærede medlem om, at forud for valget i 1960 havde vi nogle udsendelser i fjernsynet, og da jeg var deroppe til spørgetid, sendte socialdemokratiet den daværende forsvarsminister op for at stille inkvisitoriske spørgsmål til mig. Han gjorde opmærksom på, at jeg havde erkendt en hel del politiske fejl, og ville gerne have at vide, hvordan jeg befandt mig, når jeg havde erkendt politiske fejl, hvortil jeg kun kunne sige, at det syntes jeg ikke der kunne være noget galt i, og at jeg kunne ønske, at andre også ville erkende deres fejl. Men så tilføjede han, at han var noget forbavset, hvis jeg virkelig troede, at jeg på basis af, at jeg havde taget fejl, kunne optræde som vejleder. Dertil kunne jeg kun sige, at det kunne han lade vælgerne afgøre om de syntes. Jeg tvivler ikke om, at baggrunden for hans spørgsmål var, at han håbede på, måske regnede

[Aksel Larsen.]

med, at det ville gå socialistisk folkeparti dårligt ved valget den 15. november 1960. Men vi fik 150.000 stemmer og 11 mandater.

Jeg kan ikke forstå, at det ærede medlem hr. K. B. Andersen, der ikke kan have glemt dette, vil kalkere den daværende forsvarsministers spørgsmål og argumentation. Men i øvrigt, da det ærede medlem hr. K. B. Andersen havde brugt en rum tid til at beskæftige sig med os, sluttede han med at sige, at der var slet ingen grund til overhovedet at beskæftige sig med socialistisk folkeparti. Hvorfor i Herrens navn gjorde han det så? Så havde det været bedre, om han ikke havde spildt den tid på os. Vi klarer os nok.

De ærede medlemmer hr. K. B. Andersen og hr. Helge Larsen roste helhedsløsningen, og det skulle de naturligvis gøre som ordførere for regeringspartierne. Det er der ikke noget at sige til; det er helt i orden. Jeg kunne alligevel have lyst til at spørge netop det ærede medlem hr. K. B. Andersen, om han er så sikker på, at det var forsvarligt at rose helhedsløsningen. Det ærede medlem sagde om den, at den har sikret en stabil udvikling i priser og omkostninger. Det ærede medlem sagde, at den holder økonomien i ro. Så tænkte jeg: nu var det rart at få lidt beviser for, at den sikrer denne stabile udvikling, og at den sikrer, at økonomien holdes i ro. Og hvad fik jeg? Intet andet end en henvisning til den økonomiske årsoversigts såkaldte forsigtige optimisme. Ja, jeg er ikke ude på at ville være ond ved dem, der har forfattet den økonomiske årsoversigt; men det forekommer mig, at dens forsigtige optimisme i mange henseender ikke er underbygget, og man har unægtelig et indtryk af — det kan være forkert, men man har det indtryk — at den har fået denne forsigtige optimisme, fordi man anser det for nødvendigt at have noget, man kan henvise til, når man skal sige, at ved hjælp af helhedsløsningen har vi praktisk talt klaret alle dette lands problemer.

På den anden side vil jeg ikke påstå, at regeringen ligefrem har søvnløse nætter i anledning af den udvikling, der er i gang, men jeg tvivler da ikke om, at regeringen foretager meget alvorlige overvejelser over, hvad den skal gøre for at forhindre, at det

bliver for åbenbart, at helhedsløsningen ikke har bragt økonomisk ro og ikke har sikret en stabil udvikling i priser og omkostninger. Det ville i grunden være meget godt, om vi kunne få besvaret det spørgsmål, som tidligere er stillet under denne debat, hvad regeringen har til hensigt at gøre. Spørgsmålet er i hvert fald af det ærede medlem hr. Erik Eriksen stillet på en måde, så man er klar over, at han er talsmand for, at man skal forsøge at holde omkostningerne i ro derved, at man griber ind og forhindrer lønstigninger. Jeg håber da ikke, at regeringen har sådanne planer. Jeg finder nemlig, at det ville være forkasteligt. Det, det drejer sig om, er at forhindre prisstigninger, så kommer der ingen lønstigning. Sagen er, at der mangler ét points pristalsstigning i, at der til september kommer en ny dyrtidsportion til lønmodtagere og andre.

Jeg synes ikke, man skal spekulere på på den ene eller den anden måde kunstigt at forhindre pristallet i at stige det ene point. Man skulle hellere gøre noget for at sørge for, at priserne holdt sig i ro, og gerne at priserne faldt. Noget af det alvorligste for dette land er den inflatoriske udvikling, vi har været inde i og er inde i. Den er ikke standset ved omsforliget; den er ikke standset ved helhedsløsningen, og det er her, man skal sætte ind. Jeg håber, regeringen er i stand til at sige noget om, hvordan den virkelig vurderer situationen og dens udsigter nu, og hvad den vil gøre.

Jeg må minde om, at da man havde sikret, at man fik den såkaldte helhedsløsning igennem her i folketinget, udsendte socialdemokratiet — for penge, som bl. a. jeg er med til at betale igennem mit kontingent til min fagforening — flyveblade, som blev delt ud på alle danske arbejdspladser og i alle danske fagforeninger, hvori der stod, at ved hjælp af helhedsløsningen havde man sikret varig beskæftigelse. Det synes jeg er mægtig interessant. Da omsforliget blev sluttet, fik vi nemlig i juni måned i fjor at vide fra regeringspartierne og navnlig fra socialdemokratiet, at omsforliget var en velsignelse, for det garanterede, at der aldrig nogen sinde ville komme arbejdsløshed i dette land. Det var altså klaret i fjor. Men da man lavede helhedsløsningen, kom man igen og sagde: nu har vi sikret varig beskæftigelse. Jeg ved ikke, hvornår

[Aksel Larsen.]

man igen vil sikre varig beskæftigelse, men de, der følger med, ved jo, at ganske vist har der på trods af begrænsningerne i bygge- og anlægsvirksomheden været nogenlunde god beskæftigelse i det sidste par måneder, efter at frosten er gået af jorden; men på den anden side er der tydelige tegn på, at det, man kalder fuld beskæftigelse, og som for øvrigt ikke har været fuld beskæftigelse, men har været god beskæftigelse, at denne gode beskæftigelse ikke synes at kunne opretholdes, at den udvikling, der synes at være i gang i andre lande, også er i gang herhjemme. Hvis vi får en arbejdsløshed, som bare er mærkbar, har regeringens og i et ikke ringe omfang de fire forligspartiets politik dømt sig selv, for man har jo gennemført omsforliget i fjor og helhedsløsningen i år bl. a. under løfter om, at det ville sikre varig og fuld beskæftigelse.

Det ærede medlem hr. K. B. Andersen siger, at ude på arbejdspladserne er de begejstrede for helhedsløsningen, og det kan han bevise, for det blev vedtaget på Landsorganisationens generalforsamling. Ja, nu ved vi jo godt, at på grund af ganske særlige forhold — vi kender dem alle sammen — er det sådan, at næsten alle, der kommer på Landsorganisationens generalforsamling, er organiserede medlemmer af socialdemokratiet, så dér er det jo ikke så forfærdelig svært at få vedtaget en resolution, der giver tilslutning til socialdemokratiet og udtaler tilfredshed med regeringens politik. Men det beviser nu ingenlunde, at de er så tilfredse ude på arbejdspladserne. Jeg ønsker ikke her at starte nogen diskussion om, hvor tilfredse eller hvor utilfredse de er ude på arbejdspladserne; jeg vil bare gøre opmærksom på, at man tager fejl, hvis man tager Landsorganisationens generalforsamling som bevis på, at det var noget godt, man gjorde i foråret.

Så sagde det ærede medlem hr. K. B. Andersen noget om — jeg beder undskyldte, at jeg beskæftiger mig en del med ham, men han beskæftigede sig jo en del med mig — at vi havde tabt hovedet. Han gjorde det ved at citere, hvad den højtærede statsminister har sagt på et socialdemokratisk partimøde, nemlig at socialistisk folkeparti har fuldstændig tabt hovedet, og det er dobbelt beklageligt, når

man intet hoved har. Jeg synes ærligt talt, det var en meget kvik bemærkning af statsministeren, dengang han sagde det, men jeg synes altså ikke, det ærede medlem hr. K. B. Andersen skulle have gentaget denne bemærkning nu. Jeg mener, når man nu tænker på den debat med korte bemærkninger mellem den højtærede statsminister og det ærede medlem hr. Erik Eriksen, vi havde den 17. maj her i tinget, kan det jo godt være, at der er nogen, der tænker, i anledning af, at det ærede medlem hr. K. B. Andersen drager statsministerens kvikke bemærkning frem, at det ikke altid er praktisk at tale om strikken i hængt mands hus.

Men i øvrigt: det, vi må have ret til at forlange, er en forklaring fra regeringen; hvad agter den at gøre, hvordan vurderer den situationen, hvordan vil den sikre stabil udvikling i Danmarks økonomi, hvordan vil den sikre den fulde beskæftigelse, hvad påtænker den at gøre fremover?

Det er forståeligt, om regeringen søger et valggrundlag. Det er forståeligt, for nok skal der ikke være valg før i efteråret 1964, men i så lang tid jeg kan huske tilbage, har vi ikke oplevet en periode, hvor der gik 4 år mellem 2 folketingsvalg; det skulle da lige være under besættelsen; ellers er det jo sådan, dels at alle ved, at den sidste vinter før et folketingsvalg ofte er gold, at det er meget vanskeligt at få gjort det nødvendige i folketinget, fordi partierne desværre skæver for meget til det kommende valg og tager for meget hensyn til, hvordan de kan placere sig valgtaktisk, dels at enhver fornuftig regering gerne vil have, at valget kommer på et tidspunkt, hvor den står bedst muligt i vælgernes bevidsthed, og hvis den venter til den yderste frist, skal den tage valget, uanset hvor ugunstig situationen synes den. Derfor vil regeringen i reglen stræbe efter at tage valget noget før og enten finde en gunstig situation eller tilrettelægge en situation, der kan være så gunstig som muligt. Jeg ved ikke, om regeringen har sådanne beregninger, men det kan jo godt være, at den i visse henseender mindes, hvad der skete i efteråret 1935, selv om jeg naturligvis ikke skal give mig til at sammenligne hverken situationen eller regeringen dengang og nu.

[Aksel Larsen.]

Meget kan imidlertid tyde på, at regeringen forestiller sig, at den vil kunne få et valggrundlag bl. a. ved hjælp af jordlovene. Hvis den forestiller sig det, forstår jeg imidlertid ikke, hvorfor den vil lade noget meget væsentligt vedrørende jordlovene vente, til det nye folketingsår er begyndt i oktober måned. Jeg tænker på ekspropriationsbestemmelserne. Ikke de bestemmelser, som venstre og de konservative påstår reelt vil være ekspropriation, men de bestemmelser, regeringen erkender er ekspropriationsbestemmelser.

Hvis det nu kommer til at flaske sig sådan, at regeringen enten af fri vilje, eller fordi der sker et eller andet, der tvinger den til det, må udskrive valg i efteråret, er det jo galt, hvis den først i oktober måned har fremsat sin ekspropriationslov. Vi kan jo forudse, at der vil gå nogle måneder med at få den gjort færdig i folketinget, og hvis den ikke er gjort færdig inden et folketingsvalg, så har en vrangvillig opposition den mulighed, at den i medfør af grundlovens bestemmelser kan kræve lovens ikrafttræden udsat til efter næste folketingsvalg igen. Derfor vil jeg tilråde regeringen, at den gør sit forslag til ekspropriationslov færdig i det par måneder, der kommer, at den fremsætter lovforslaget, når vi mødes i september, og sørger for at få det gjort færdigt i september. Det er under alle omstændigheder det sikreste, og da regeringen alligevel mener, det bør gennemføres, kan jeg ikke forstå, hvorfor den skulle udsætte en god gerning.

Ellers kan meget tyde på, at det, man mener man kan bruge som en art valggrundlag, er forslag om en art skattereform. Det, der er blevet stående i min erindring, efter at jeg har gjort mig bekendt med statsministerens tale på Landsorganisationens generalforsamling, er det afsnit af talen, hvori han siger, at nu lysner det, nu kan vi få gennemført kildeskat, for det har det radikale venstre udtalt sig for. Jeg er fuldt vel opmærksom på, at på det radikale landsmøde sagde man noget sympatisk om kildeskat; det var man villig til nu at overveje og forhandle om, men jeg er da også opmærksom på, at man udtaler sig noget mere bestemt om noget helt andet, nemlig om skattefradrags-

reglen. Ja, man kalder den skattefradragsretten, men der var en deltager i landsmødet, der meget rigtigt sagde, at det var en forkert betegnelse; det er en skattefradragsregel. Det forekommer mig, at det, der er og har været det væsentlige i socialdemokratiets krav til en skattereform, er afskaffelse af skattefradragsreglen. Det forekommer mig også, at kildeskat blot er en anden opkrævningsmetode, og jeg kan ikke se, at det er nogen særlig dybtgående reform, at man ændrer den måde, hvorpå man kræver pengene op. Derimod er det at ændre selve skattesystemet noget afgørende, og derfor er jeg ikke tilfreds med, at den højtærede statsminister talte så kraftigt om kildeskattens nødvendighed, men ikke om, at nu lysnede det, nu kunne man få afskaffet skattefradragsreglen.

Jeg vil samtidig gøre opmærksom på, at dansk skattelovgivning er noget af det mest udviklede, der overhovedet findes. Jeg vil tro, at hvis man i andre lande vidste, hvor galt det ser ud her, hvis man overhovedet vidste, at vi havde skattefradragsreglen, som for øvrigt er kommet ind i dansk skattelovgivning ved en ren og skær fejltagelse, ville man udruste ekspeditioner af skattesagkyndige hertil for at studere dette underudviklede land og dette underudviklede folk, således at man var væbnet mod selv at falde i den grøft og få en skattelovgivning som den, Danmark har.

Selvfølgelig kan man indføre kildeskat, også når man har skattefradragsreglen, men det er en temmelig håbløs historie, for det vil medføre en fuldstændig fantastisk overadministration, der bliver udviklet og kostbar. Men hvis man afskaffer skattefradragsreglen og de andre urimelige fradragsregler, vi har — jeg tænker bl. a. på fradragsreglerne i anledning af såkaldt opsparing — bliver det adskilligt lettere at operere med kildeskat, og så vil jeg være tilhænger af det, men jeg vil anbefale, at man først og fremmest interesserer sig for at få skattefradragsreglen afskaffet.

Herom har vi nu hørt, at det bør først gøres efter en folkeafstemning. Jeg må bedrøve det radikale venstre med, at en sådan folkeafstemning ikke er hjemlet i grundloven, og hvis man foretager en vejledende folkeafstemning, vil det være

[Aksel Larsen.]

forbudt folketingets medlemmer at tage hensyn til folkeafstemningens resultat, for vi skal i medfør af grundloven udelukkende gøre, hvad vi anser for rigtigt, og ikke, hvad der synes at være vælgerflertal for.

Jeg er ganske klar over, at den idé om folkeafstemning, som Bertel Dahlgaard har fået over en gul sodavand i en sen natte-time, er blevet indføjet i beslutningen fra det radikale landsmøde for at gøre det vanskeligt at få skattefradragreglen afskaffet. Så meget mere vil jeg håbe, at det radikale venstres indfyldelse på skattelovgivningen efter valget bliver reduceret til et minimum.

Det ærede medlem hr. K. B. Andersen forsikrer, at der er en gensidig respekt mellem regeringspartierne, og det er der muligvis. Men på den anden side får man ikke indtryk af det, når man tænker på, hvad det ærede medlem hr. Hans Rasmussen sagde i Høng, hvor han forkyndte, at efter næste valg er de radikale færdig med at have indfyldelse; de kan ikke være med i nogen regering, og det bør venstre tage hensyn til og samarbejde med socialdemokratiet. Men det er naturligvis noget, som foreløbig socialdemokratiet og det radikale venstre må klare selv. Vi andre kan blot ikke få noget indtryk af, at den gensidige respekt er så overvældende. Derimod kan vi få det indtryk, at det er nødvendigt at få et valg og få det så snart som muligt.

Jeg er af den opfattelse, at de 2 regeringspartier har mistet flertallet blandt vælgerne. Jeg er af den opfattelse, at venstre og de konservative ikke har den ringeste mulighed for at få flertallet her i tinget, heller ikke hvis det mærkværdige skulle ske, at de uafhængige efter et valg forefindes her i folketinget, og så bliver det altså spørgsmålet, om man vil udnytte de muligheder, der så er for virkelig at få gennemført en ny politik på forskellige områder, også på det udenrigspolitiske.

På det udenrigspolitiske område må jeg sige om markedsforhandlingerne, at jeg synes, man skal holde op med den snak, vi stadig væk hører, om, at vi må alligevel håbe på, at vi kommer ind i fællesmarkedet. Naturligvis har man lov til at have dette vissengrønne håb, men det vil være bedre, hvis man indrettede sig fuldstændigt

efter de forhold, der eksisterer nu, forsøgte at få det bedst mulige ud af dem og opgav enhver tanke om at komme ind i det europæiske fællesmarked. Jeg tror, man skal interessere sig for at styrke EFTA, frihandelsområdet. Jeg er også tilfreds med adskillige af de beslutninger, der er truffet bl. a. i Genève og i Lissabon, og jeg er i særdeleshed tilfreds med, hvad den højtærede udenrigsminister fremlagde som sin mening på EFTA-mødet i Genève, hvor han gjorde gældende, at det, EFTA-staterne nu må gøre, er at hjælpe hinanden, hvad deres handelspolitik over for fællesmarkedslændene angår. Det synes jeg Danmark skal arbejde for at EFTA-landene gør; det vil gæve hvert enkelt EFTA-land, også Danmark. Og jeg synes, man skal gøre det samme, hvad angår de nordiske lande. Det er der i hvert fald også formel enighed om efter de beslutninger, der blev truffet på Nordisk Råds møde i Oslo; men jeg kunne meget ønske, at den danske regering ville afskaffe den uvane, når den taler om sine eksportmuligheder, at bede andre lande om at hjælpe os ved at købe vore varer og i stedet for søge at lægge vor udenrigshandelspolitik an sådan, at vi i samarbejde med andre lande skaber de bedst mulige vilkår for vore eksportvarer, hvad enten det nu er industrivarer eller landbrugsvarer.

Endnu to bemærkninger om udenrigspolitikken. Den ene er om Sydafrika, apartheidpolitikken og talen om boykot. Det er jo sådan, at 100 af folketingets medlemmer, altså et betydeligt flertal, har underskrevet på, at den danske befolkning ikke bør købe sydafrikanske varer. Imidlertid har regeringen erklæret, at den synes ikke, det er en statsopgave at være med til noget sådant, og den højtærede statsminister sagde i besvarelsen af et spørgsmål fra mig den 22. maj — Folketingstidende sp. 5961 — følgende:

„Vedrørende spørgsmålet om en statslig boykot, altså en ved statslig foranstaltning, ved statsligt indgreb, ved regeringsdirektiv foretagen afbrydelse af samhandel med Sydafrika, er der mellem de nordiske landes regeringer fuld enighed om, at man kun kan tiltræde noget sådant, hvis det er effektivt og retligt holdbart. Økonomiske sanktioner, der på forhånd er afslået af lande, der har den langt

[Aksel Larsen.]

overvejende del af handelen med Den sydafrikanske Union, vil ikke være effektive; de til tværimod påføre De Forenede Nationer et prestigetab af samme karakter som det, Folkeforbundet i sin tid var ude for i forbindelse med sanktionerne over for Mussolini.“

Jeg er sådan set enig; men jeg er ganske vist forbavset over, at sikkerhedsrådet ikke af egen drift har optaget spørgsmålet om Sydafrika til behandling, for det er jo, som også det ærede medlem hr. Helge Larsen har sagt: der eksisterer en akut krigsfare, og det må enhver kunne se, om ikke på anden måde så efter de afrikanske staters konference for nylig. Der er ingen tvivl om, hvis ikke Verwoerds apartheidpolitik i Sydafrika bliver bragt til ophør, står vi over for noget, som måske i begyndelsen kan opfattes som en borgerkrig i Sydafrika, men som kan blive til en krig, ført af hele Afrika imod de hvide i Sydafrika. Derfor vil jeg anse det for nødvendigt, dels at sikkerhedsrådet beskæftiger sig med sagen, dels at alle lande, alle regeringer, der føler et ansvar, gør deres indsats for at bringe apartheidpolitikken til ophør.

Der er forskellige meninger. Det ærede medlem hr. Frode Jakobsen mener, at hvis de nordiske lande boykotte Sydafrika, så vil det være tilstrækkeligt. Regeringen siger, at det er ikke tilstrækkeligt. Jeg kan ikke dømme om det, men jeg ved blot, at hvis man er af den mening, at de store samhandelspartnere må være med, bør regeringen henvende sig til disse samhandelspartnere og opfordre dem til at være med til at boykotte Sydafrika.

Og så endelig til slut: om NATO og den atompulje, man forsøger at skabe.

Jeg tror nok, det ligger sådan, at det, man har besluttet på det sidste NATO-møde, ikke har så forfærdelig stor reel betydning, men det kan alligevel godt være, at det åbner døren på klem for noget, som vi alle sammen er modstandere af. Jeg mener i hvert fald, man skal være på vagt, og jeg synes, at her er det muligt for Danmark, for det danske folketing og for den danske regering at gøre noget, og her er det muligt for de nordiske lande at gøre noget.

Finlands præsident har i går i en tale i

Helsingfors fremkastet den idé, at de nordiske lande skulle afslutte en traktat eller pagt, hvori de traktatmæssigt fastlægger den faktisk bestående tilstand: at disse nordiske lande ikke ønsker at eje og ikke på deres territorium vil finde sig i, at der eksisterer atombomber.

Da vi lavede den nordiske samarbejdsaftale i Helsingfors, var det en parafering af den faktisk bestående tilstand. Her er også en faktisk bestående tilstand. Jeg tror, det vil være gavnligt med en sådan traktat, og jeg vil tro, at en sådan traktat ville få meget stor indflydelse på udviklingen også i andre lande med hensyn til stemningen over for atomvåben og atompulje.

Derfor anbefaler jeg, at man tilslutter sig præsident Kekkonens tanke, og jeg mener, folketinget skal have lejlighed til at udtale sig derom, hvorfor jeg fremsætter følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Folketinget tilslutter sig den af Finlands præsident fremsatte tanke om, at de nordiske lande gennem en pagt bekræfter deres faktiske politik gående ud på, at de ikke vil eje eller tillade, at der på deres land- og søterritorium oplagres atomvåben eller forberedes anvendelse af sådanne. Folketinget opfordrer regeringen til at indtræde i forhandlinger med de øvrige nordiske landes regeringer om en sådan aftale og forventer også, at spørgsmålet snarest optages til drøftelse i Nordisk Råd eller et af rådets organer.

Tinget fortsætter dermed forhandlingen om tillægsbevillingslovforslaget.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Iver Poulsen: Den højtærede statsminister skrev i Jyllands-Posten den 23. ds., at året 1963 synes at skulle blive et bevæget år i politisk henseende, og denne antagelse begrundede statsministeren med tre politiske begivenheder, som vil få afgørende betydning for den danske befolknings fremtidige tilværelse: for det første sammenbruddet af forhandlingerne i Bruxelles om Englands og Danmarks optagelse i det europæiske fællesmarked, for det andet regeringens helhedsløsning og for det tredje

[Iver Poulsen.]

de jordlovsforslag, som regeringen agter at gennemføre dels på fredag, dels i slutningen af september.

Det er jo alt sammen så rigtigt, som det er sagt, men når statsministeren nu er ved at gøre politisk status over regeringens gerninger, forekommer det mig, at statsministeren glemmer en meget væsentlig begivenhed, nemlig den afsløring af den radikal-socialistiske regerings udemokratiske forhold til grundloven, som ikke mindst de sidste måneder har bragt.

Nu skal det tilføjes, at dette forhold ikke er noget specielt for den nuværende regering, idet foregående regeringer af samme partifarve har praktiseret nøjagtig det samme.

Netop i år, da vor nuværende grundlov fejrer sit 10 års jubilæum, og da regeringens frimodighed med hensyn til manglende respekt for grundloven synes helt at gå over gevind, kan der vist være en særlig grund til at opholde sig en lille smule ved dette forhold; for selv om de af statsministeren nævnte politiske begivenheder er såre alvorlige og har alvorlige perspektiver, er den manglende respekt, som regeringen efter vor opfattelse viser såvel grundlovens ånd som dens bogstav, måske nok så alvorlig, fordi det medvirker til at nedbryde befolkningens respekt for selve grundlaget for vort folkestyre, og det er i hvert fald ikke nogen god gerning at udføre for en demokratisk regering.

Vi har jo oplevet, hvordan regeringen ihærdigt har kæmpet imod at opfylde den bestemmelse i grundlovens § 13, der kort og godt siger, at ministrenes ansvarlighed bestemmes nærmere ved lov. Vi har set ubevilgede penge strømme ud af statskassen stik imod grundlovens klare ord om, at noget sådant ikke må finde sted. Vi har oplevet, at en minister med tydelige symptomer på planlægningsmani har bestilt arbejder, som, så vidt jeg ved, ingen nogen sinde har bedt om, og som der i hvert fald ikke var bevilget penge til, hvorefter vedkommende minister har villet foreholde den bevilgende myndighed en moralsk forpligtelse til at bevilge hundredtusinder af kroner til betaling for ministerens planlægningstrang. Vi har set en af den nuværende regerings forgængere af samme partifarve

forsøge ekspropriation af privat ejendom, de islandske håndskrifter, for at forære dem til en fremmed magt. Som det sidste eksempel skal jeg nævne jordlovsforslagene, som mand og mand imellem kaldes ekspropriationslovsforslag, fordi flere af dem indeholder så åbenlyse forsøg på at krænke og udhule den private ejendomsret, at det for menigmand og efter almindelig dansk retsopfattelse må stå som ekspropriation.

Men det er jo for øvrigt ikke blot menigmands opfattelse, at disse lovsforslag på det alvorligste krænker den private ejendomsret, som grundloven siger er ukrænkelig. Vi og de borgerlige grundlovsfædre, VK-partierne, er af samme opfattelse, hvorfor vi nu skal opleve at se grundlovsfædre af forskellig partifarve diskutere på det voldsomste, hvordan den grundlov, som de var så rørende enige om for ti år siden, egentlig skal forstås og fortolkes. Men ikke nok med det. Grundlovsfædre løber fra den ene juridiske sagkundsab til den anden for at få dem til at forklare grundlovsfædrene, hvordan deres egen grundlov skal forstås og fortolkes. Og for at spørgerne skal få det svar, som de ønsker, spørges der i en så juridisk spidsfindig stil, at modparten protesterer og alle vi andre, som ikke har nogen juridisk uddannelse, må sidde tilbage og ryste opgivende på hovedet og erkende, at efter grundlovsrevisionen i 1953 er der skabt den vildeste forvirring omkring rigets grundlov. Denne forvirring vil bidrage væsentligt til at nebyde befolkningens respekt for grundloven, og det er noget meget, meget alvorligt i et demokratisk samfund. Vi deler helt den bekymring, som det ærede medlem hr. H. C. Toft gav udtryk for her fra talerstolen forleden dag i anledning af det helt usandsynlige lovjaskeri, som vort nuværende etkammerssystem åbner mulighed for, og hvilken mulighed regeringen udnytter til det yderste. Jeg forstår godt det ærede medlems opfordring til den højtærede statsminister om at repetere, hvad der i 1953 blev sagt af forskellige ledende politikere om det øgede ansvar, som etkammerssystemet pålagde folketinget, og alle de skønne ord om, at den kommende lovgivning skulle være saglig og hvile på grundige kommissions- og udvalgsundersøgelser, og at vælgernes indflydelse og interesse skulle sikres og styrkes

[Iver Poulsen.]

gennem hyppige folkeafstemninger o. s. v. o. s. v.

I dag, 10 år efter, viser det sig med al ønskelig tydelighed, at det gik helt anderledes, og at vi, grundlovsmodstanderne fra 1953, fik sørgelig ret i vore bange anelser. Lovjaskeriet flourer som ingen sinde før, grundloven søges fortolket netop sådan, som det passer i de politiske magthaveres kram, folkeafstemningsreglen har vist sig at være den narresut, som Knud Kristensen kaldte den i 1953, og som det ærede medlem hr. Poul Sørensen kaldte den lige efter folkeafstemningen om 21 års valgretten. Men alle disse bekymringer og alt dette burde de borgerlige grundlovsfædre have tænkt på for 10 år siden — det manglede ikke på advarsler — og hvis de havde gjort det, havde meget set anderledes og bedre ud her i landet i dag.

Jeg lyttede med interesse til de ærede medlemmer hr. Erik Eriksens og hr. Poul Møllers udtalelser angående eventuelle ændringer i folketingets forretningsorden, men jeg lyttede forgæves efter et par venlige ord om det forslag, som de uafhængige har fremsat, og som går ud på, at et medlem eller et ikke-udvalgsberettiget parti må få en observatør i de udvalg, som skal behandle lovforslag, som er fremsat af vedkommende medlem eller ikke-udvalgsberettigede parti. Det er i hvert fald vor erfaring, at dette er i overensstemmelse med demokratisk opfattelse, og det vil være fulkommen rimeligt, hvis medlemmer af dette ting, som vælgerne har valgt herind, får den samme mulighed som alle andre fra de større partier for at følge med i lovgivningsarbejdet. Det er jo det, vi er valgt herind for, og der bør ikke være skranker for en sådan deltagelse, navnlig når der kun er tale om en observatør, som vort forslag gik ud på, uden stemmeret og uden ret til at afgive betænkning. Den tanke, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen udkastede om at holde udvalgsmøde før første behandling, altså behandle et lovforslag i udvalg før første

behandling, lyder meget tiltalende, og så vidt jeg kan se, ville det sikkert have nogen betydning for det saglige arbejde her i tinget, men en forudsætning må da være, at enhver fraktion, stor eller lille, som er repræsenteret her i tinget, får lov til at overvære dette forberedende udvalgsmøde, ellers bliver de ikke-udvalgsberettigede partier endnu mere handicappet, og det er i hvert fald ikke i overensstemmelse med demokratisk tankegang.

Efter alle de forskellige ting, jeg har nævnt om regeringens forhold til grundloven, forekom det jo noget ejendommeligt, da vi fremsatte vort forslag, at ordføreren for udvalget, den højtærede formand, stod her og viftede med grundloven, den skulle man også tage hensyn til, fordi alle valg foregik efter forholdstalsvalg, også valg til udvalg. Det står der nu ikke noget om i grundloven, har jeg overbevist mig om senere, det er valg til kommissioner og nævn, og som jeg sagde ved første behandling af vort forslag: der er ikke tale om, at vi ønsker at forrykke noget i udvalgenes sammensætning, da det ikke er, om jeg så må sige, regulære udvalgsmedlemmer, vi ønsker, men kun observatører.

Efterhånden er vel alle blevet klar over, hvor alvorligt det var for Danmark, at sammenbruddet i Bruxelles skete. Men situationen blev særlig alvorlig, fordi denne modgang ramte et økonomisk fuldstændigt uforberedt Danmark. Det havde jo ikke manglet på advarsler mod regeringens økonomiske politik, men regeringen kørte sorgløst videre og ventede tilsyneladende bare på, at noget skulle vise sig og give et økonomisk opsving herhjemme, som kunne redde vor ødelagte økonomi og mere eller mindre dække over regeringens fejlslagne og letsindige økonomiske politik. Regeringen havde ganske tydeligt kun regnet med den ene mulighed: at vor optagelse som medlem af det europæiske fællesmarked var nært forestående, og havde slet ikke administreret efter eller regnet med, at forhandlingerne kunne bryde sammen og Danmarks

[Iver Poulsen.]

medlemskab af fællesmarkedet således blive udskudt på ubestemt tid. Netop derfor ramte forhandlingernes sammenbrud os så hårdt og vil ramme os stadig hårdere, efterhånden som fællesmarkedet får udbygget sine landbrugsordninger og vore landbrugsvarer bliver udsat for en stadig stigende diskrimination.

Under drøftelserne her i tinget efter sammenbruddet sagde den højtærede handelsminister, at nu måtte vi se at vende blikket mod EFTA, vore NATO-partnere, GATT og OECD, men alle er jo klar over, at EFTA ikke kunne blive et alternativ for det tab, den stadig stigende diskriminering af danske landbrugsvarer inden for fællesmarkedet påfører os, og det har de stedfundne forhandlinger inden for EFTA jo også allerede vist. Jeg skal på ingen måde kritisere de resultater, den højtærede udenrigsminister har nået under EFTA-forhandlingerne. De er såre beskedne, men ingen havde vel grund til at vente noget bedre, og de 70 mill. kr., som udenrigsministeren mener at Danmarks afsætning inden for EFTA er forbedret med, er da også penge, det har udenrigsministeren helt ret i, men de forslår bare, som det også er nævnt tidligere her i dag, så overordentlig lidt i denne forbindelse. Man behøver blot at tænke på, at den sidste afgiftsforhøjelse inden for fællesmarkedet på slagtet fjerkræ er beregnet til at give danske fjerkræavlere et tab på ca. 190 mill. kr. om året, så har man et indtryk af, hvilken størrelsesorden det drejer sig om. Denne nye afgiftsforhøjelse vil betyde noget i retning af en katastrofal nedgang, ja, måske et fuldstændigt ophør af vor fjerkræeksport til fællesmarkedet, og det vil igen sige, at ophøret af denne eksport vil få de alvorligste følger ikke blot for landbrugets valutaindtjening, men også for de mange arbejdere, som er beskæftiget på vore fjerkræslagterier. Da kornprisen spiller en afgørende rolle for prisdannelsen på landbrugsvarer inden for fællesmarkedet, vil jeg gerne spørge den højtærede udenrigsminister, om ministeren kan sige noget om, hvorvidt den nye afgiftsforhøjelse for dansk fjerkræ inden for fællesmarkedet kan have nogen forbindelse med, at vi herhjemme har en lavere kornpris end den, der gælder inden for fællesmarkedet.

Meddelelsen fra FN om, at en del medlemmer ikke vil betale deres bidrag, er naturligvis foruroligende, fordi FN vil miste sin betydning som fredsbevarende faktor, hvis organisationens økonomiske grundlag svækkes, for ikke at tale om, hvis det helt forsvinder. Men ikke mindre foruroligende såvel forsvarsmæssigt som handelsmæssigt er det, hvis enighed og samarbejdsvilje svigter inden for NATO-fællesskabet, og da vi som bekendt tillægger NATO-samarbejdet overordentlig stor betydning for hele det danske samfunds eksistens, knytter der sig for os så stor interesse til forløbet og resultatet af det for nylig afholdte NATO-møde i Ottawa, at vi gerne vil tilslutte os tidligere ærede ordføreres anmodning til den højtærede udenrigsminister om at give os en redegørelse fra dette møde.

Den helhedsløsning, som regeringen gennemførte, kunne ikke komme som nogen større overraskelse. Den ødelæggelse af landets økonomi, som begivenhederne i foråret 1961 forårsagede, søgtes jo udbedret ved det økonomiske forlig i forsommeren 1962. Men der var vel ingen, vel heller ikke engang forligsdeltagerne selv, der rigtig troede på, at de dengang gennemførte foranstaltninger var tilstrækkelige til at rette vor ødelagte økonomiske balance op. For det måtte da være helt klart, at når man giver mere end 80 pct. af den danske befolkning hel eller delvis kompensation for de forbrugsbegrænsende foranstaltninger, så opnås den tilsigtede forbrugsbegrænsning og den nødvendige økonomiske sanering naturligvis ikke. Det virkede da også temmelig ejendommeligt, da en af forligspartnerne, det ærede medlem hr. Erik Eriksen, udtalte her i tinget den 7. juni f. å., Folketings-tidende spalte 5261:

„Jeg håber, at såvel de ulykkelige følger af de sidste års dans om guldkalven som det politiske forlig vil gøre det klart også for organisationslederne, at nu er det dem, der har ansvaret, nu står det til dem, hvorvidt det fornuftige, vi her foretager os, skal følges op.“

For for det første bør og skal ansvaret for den økonomiske udvikling her i landet ligge ét eneste sted, og det er hos regering og folketing og ikke ude hos organisationerne, og for det andet viser den mangel på ansvarsfølelse, som organisationerne og den

[Iver Poulsen.]

daværende regering med viste i foråret 1961, at det dårligste sted, man overhovedet kan anbringe et ansvar, er hos disse organisationer. Men magten og indflydelsen blev organisationernes. Det viser helhedsløsningen jo med al ønskelig klarhed, for det blev organisationernes folk, der ved helhedsløsningen fik lønstigningerne for de kommende to år, medens den øvrige del af befolkningen måtte underkaste sig lønstop. Det er en tydelig skævhed til fordel for bestemte befolkningsgrupper og bestemte vælgermasser.

Regeringens håb om, at helhedsløsningen skal kunne udbedre de økonomiske skader, som forliget i 1962 ikke formåede at udbedre, er tilsyneladende ved at svinde, eftersom nye regeringsovervejelser om foranstaltninger til imødegåelse af nye pristigninger efter sigende allerede er i gang.

Fra alle sider ønskes en rentesækning, og det er indlysende, at en rentesækning ville være af afgørende betydning for vore erhvervs — og her naturligvis først og fremmest for vore eksporterhvervs — konkurrenceevne. Både nationalbankdirektøren og formanden for provinsbankerne var inde på spørgsmålet forleden dag ved provinsbankernes årsmøde, som der også er blevet hentydet til af tidligere ordførere her i dag. Disse bankfolk erkendte, at en høj rente var et nødvendigt værn imod inflationen. Altså må forudsætningen for en rentesækning være en anden økonomisk politik end den inflationsfremmende, som er regeringens.

Rentens højde afhænger naturligvis af vore kapitalmuligheder, og en finanspolitisk stramning kunne have en heldig indflydelse, men det skal efter vor opfattelse i hvert fald ikke være en finanspolitik, som sikrer en statsopsparring på den private opsparings og investerings bekostning, for det vil kun have til følge, at erhvervslivet må hente sin investeringskapital hos staten og derfor må afgive en stadig større del af sin uafhængighed og sin ret til udfoldelse og således opfylde regeringens ønske om statsregulering af den enkelte borgers indtægt. En sådan udvikling, der vil betyde ufrihed såvel for erhvervslivet som for det enkelte menneske, må vi advare stærkt imod, fordi den vil virke dræbende på initiativ og arbejdsglæde. Men en finans-

politisk stramning kan meget vel gennemføres på en anden og mere hensigtsmæssig måde, nemlig gennem afvikling af mange af de støtte- og tilskudsforanstaltninger, som i tidens løb er gennemført under ganske andre forudsætninger end dem, der foreligger i dag, og endelig kunne den nødvendige kapitaldannelse og forbrugsbegrænsning og bremse på inflationen tilvejebringes, hvis regeringen kunne bekvemme sig til at give den private opsparing tålelige vilkår og de mennesker, som ikke forbruger alt, hvad de tjener, men også sparer en lille smule op, en ordentlig behandling.

I den forbindelse kommer jeg til at tænke på de forlydender, der siger, at det radikale venstre har opgivet den sidste skanse og ønsker kildeskatten indført og skattefradragsreglen ophævet. De radikale har jo ofte påstået, at det radikale parti var den eneste virkelige bremse på socialdemokratiet i dets socialiseringsbestræbelser. Men jeg indrømmer blankt, at vi er nogle stykker, som ikke rigtig kan få øje på denne bremsevirkning, og dér vil jeg gerne spørge den ærede radikale ordfører, om han ikke kan fortælle os lidt om, på hvilke områder den radikale bremsevirkning har gjort sig gældende under det nuværende regerings-samarbejde.

Hvad endelig angår regeringens jordlovsbuket, så er det jo for længst afsløret, at regeringens begrundelse: bevarelse af dansk jord på danske hænder ...

Formanden: Jeg henstiller, at der er mere ro i salen under forhandlingerne.

Iver Poulsen: ... kun er et let gennemskueligt dække for forslagenes reelle hensigt: en undergravning af den private ejendomsret, statsindgreb og en statsregulering, som hele erhvervslivet har protesteret imod, men naturligvis helt uden virkning, fordi regeringen tilsidesætter ethvert hensyn også til erhvervslivets vilkår, udvidelsesmuligheder, konkurrenceevne og dermed til beskæftigelsen til fordel for regeringens varme socialiseringsbestræbelser. Ministrene får bemyndigelse til meget vidtgående planlægninger, uden at nogen tilsyneladende bekymrer sig om, hvad gildet koster, og hvad den administration, der følger med, kommer til at koste. Men der kan jo ikke

[Iver Poulsen.]

være nogen som helst tvivl om, at det vil afstedkomme en ny bunke såkaldte lov-bundne udgifter helt i overensstemmelse med regeringens opfattelse: at regeringen ikke kan spare, og at statens udgifter kun kan vokse.

Det er vel unødvendigt at fremhæve, at vor tillid til regeringen kan ligge på et endog meget, meget lille sted, og det er nu mit bestemte indtryk, at tilliden til regeringen ude i befolkningen også er stærkt svindende, navnlig efter fremsættelsen af jordlovsforslagene, hvorfor jeg i hvert fald nærer, synes jeg selv, et stærkt begrundet håb om, at den kommende valg dag vil fortælle regeringen, at med disse lovforslag er regeringen gået for vidt.

Med hensyn til det dagsordensforslag, som er fremsat af det ærede medlem hr. Aksel Larsen, kan jeg sige, at det vil mit parti stemme imod.

Rosing: Som man kan vente, vil mit lille indlæg i denne politiske debat ikke bidrage til de aktuelle syddanske politiske problemer, som de ærede ordførere har fremført. Men det er en kendsgerning, at de aktuelle grønlandske problemer også i denne samling som tidligere har optaget en del af det høje tings arbejdstid.

Der er jo i år vedtaget for det grønlandske samfund og dets videre udvikling så betydningsfulde lovforslag som forslaget om ændring af lov om lærlingeforhold, hvorved der blev muliggjort indførelse af lærlingeloven for Grønland ved en kgl. anordning, forslaget om udvidelse af loven om et kreditinstitut for fiskerierhvervet til Grønland og forslaget om ændring i lov om udøvelse af erhverv i Grønland, altså en udvidelse af fiskeriterritoriet fra 3 sømil til 12 sømil. Disse vedtagne lovforslag og de heldige forhandlinger, vi har ført i Grønlandsudvalget af 1960 i dette forår om skitseforslag til hovedlinjer for indkomstdannelsen og erhvervspolitikken i Grønland, markerer 10 års forløbet fra grundlovens udvidelse i 1953 til også at omfatte Grønland.

Som bekendt fylder Grønland om få dage 10 år som en ligeberettiget del af det danske rige. Den 5. juni 1953 var for os en historisk dag, en milepæl i Danmarks og Grønlands historie, hvor vi fik den

bedste håndsrækning, vi nogen sinde har fået, et meget vigtigt skridt for vor fremtid, som samtidig pålagde os alle en gensidig forpligtelse over for hinanden. Denne ændring af Grønlands kolonistatus til ligeberettiget del af riget var en retfærdighedshandling med en lysere fremtid for øje, uanset om alle Grønlændere i starten har forstået dens rækkevidde rigtigt.

I dag efter 10 års forløb kan vi sige, at vi på mange områder er på den rigtige vej, og at det danske folk, regering og folketing har muliggjort den udvikling, vi er inde i, men at vi grønlændere har en lang vej endnu til at kunne komme på højde med vore medborgere. Al udvikling må jo tage tid, hvis den ikke blot skal være en pole-ring uden indre kraft og indhold.

På lovgivningens område er der efterhånden vedtaget flere og flere danske love med visse tilpasninger til forholdene i Grønland. I denne forbindelse kan jeg ikke undlade at nævne det, som vi grønlændere sætter meget pris på, nemlig at det høje ting igennem disse år har vist lydhørhed og velvilje over for de grønlandske ønsker med hensyn til udformningen af lovforslagene, selv om disse i mange tilfælde måtte være afvigende fra syddansk lovgivning. Denne loyale holdning og dette hensyn er en ære for det danske folketing. Det er jo vor overbevisning, at vi ved den gensidige forståelse skånsomt tilnærmer de grønlandske forhold til de danske etapevis, efterhånden som vi grønlændere selv mener at kunne magte det. Denne politiske fremgangsmåde bør fortsættes i tiden fremover.

Den grønlandske udvikling har på mange områder eksplosiv karakter og kan således animere til kommende lovforslag med vidtgående bestemmelser, som vi endnu ikke tør indføre. Vi må jo i første række tænke mere på den indfødte befolkning end på den øvrige befolkning, der har bosat sig deroppe, hvis det er meningen, at vi skal følge med og aktivt deltage i udviklingen. Her tænker jeg nærmest på spørgsmålet om udviklingen i den private sektor. Vi ønsker at fremme denne del så meget som overhovedet muligt, men ikke mere end hvad vi selv mener er forsvarligt.

Vor uddannelse er ikke tilstrækkelig, vore erfaringer mangelfulde, og mangel på kapital til at starte og drive en forretning

[Rosing.]

begrænser stadig vor deltagelse i denne sektor. Dertil kommer, at vore fiskerbåde endnu er for små og dårligt udrustede til at tage enhver åben og fri konkurrence. Vi kan indtil dato ikke engang deltage i det bankefiskeri, der foregår lige uden for vore kyster, og endnu mindre deltage i fjernfiskeri, så længe vor fiskerflåde med hensyn til størrelse endnu ikke tillader dette. Der er således stadig tale om ulige vilkår, når vi sammenligner med de fiskerinationer, der henter deres fangster i de grønlandske farvande. Det er derfor, vi endnu en tid vil beholde en beskyttelsespolitik; jeg tror også, man forstår rimeligheden deri.

Jeg tror, at udvidelsen af loven om et kreditinstitut for fiskerierhvervet til Grønland og andre bedre finansieringsmuligheder vil virke fremmende på udvidelsen af vor fiskerflåde med store kuttere. Men jeg vil i denne forbindelse finde det ønskeligt, om staten foruden de nævnte finansieringsmuligheder og anlæggelse af fiskefabrikker i den kommende tid vil kunne gøre mere for, f. eks. ved indsættelse af skibe til bankefiskeri, at få en jævn tilførsel af råvarer hele året rundt til de kommende fiskefabrikker. Dette må anses for et nødvendigt led i industrialiseringen af fiskerierhvervet, og når fabrikkerne kan køre hele året rundt, vil det betyde bedre rentabilitet. Sådanne skibe kan fiskefabrikkoncerner i andre fiskeproducerende nationer ikke undvære, og de vil ikke være mindre påkrævede på de breddegrader, hvor Grønlands hovederhverv drives og udvikles.

I øvrigt kan jeg i denne forbindelse ikke lade være med at efterlyse danske fiskeres fjernfiskeri i vore farvande. Jeg må understrege, at tiden er nu moden til et sådant skridt. Den 1. august skal der jo startes en filetproduktion i den moderne fabrik i Godthåb. Store fiskerkuttere har derfor nu mulighed for at deltage i bankefiskeriet, så længe vi selv er ude af stand til det. Danske fiskere har for 15 år siden — trods mislykkede fiskeriforsøg — indført nye fangstredskaber, redskaber som f. eks. bundgarn, som siden har haft revolutionerende virkning i fiskerierhvervet, og dette kan jo blive lige så betydningsfuldt for den yderligere ekspansion i fiskerierhvervet. Her ligger en mulighed for etablering af det

samarbejde, der ikke alene gavner Grønlands eksportproduktion, men også den eksportproduktion, som i den kommende tid kan have betydning for fiskerierhvervet i hele riget.

Morten Lange: Det er ganske naturligt, at spørgsmålet om Sydafrika i dette folketingsår har tildraget sig ganske særlig opmærksomhed og også er blevet inddraget i denne debat af ordførerne.

Mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Aksel Larsen, gjorde i sit indlæg opmærksom på, at det ikke blot er et spørgsmål om raceadskillelsen og om den fascistiske politik, som den sydafrikanske regering fører, men også om den potentielle krigsfare, som ikke blot er noget, der måske kan blive en trussel om mange år, men som kan være en nærliggende trussel imod freden i Afrika og dermed mod freden i det hele taget.

Det ærede medlem hr. Helge Larsen var også inde på, at det var en given pligt for befolkningen og naturligvis også for folketing og regering at tage et initiativ i denne sag, og det må naturligvis igen ses på baggrund af det i folketingets historie vist ret enestående initiativ til en underskriftsindsamling for i en række folketingsmænds navn at anbefale borgerne her i landet hver for sig at boykotte sydafrikanske varer.

Jeg er ikke i tvivl om, at dette initiativ fra et flertal af medlemmerne i det høje ting har en ganske særlig betydning ved den måde, hvorpå det er kommet frem, og ved den måde, det vil virke på. Det lægger kampen imod apartheidpolitikken ud i hvert enkelt hjem, hver enkelt butik og må derfor på mange måder virke stærkere end en simpel regeringsakt, som måske en stor del af landets befolkning ikke fuldt ud forstår. Hvis denne aktion bliver fulgt så effektivt op, som meget tyder på i øjeblikket, er jeg ikke i tvivl om, at den vil komme til at betyde noget, der må minde meget stærkt om en total boykot af sydafrikanske varer her i landet. Jeg anser det for at være særdeles værdifuldt, og jeg anser formen for at være rigtig; men for at der skal komme den rigtige balance i tingene, for at befolkningen skal kunne bevare troen på, at dens egne aktioner nytter, at dens egne aktioner vil stille imod en løs-

[Morten Lange.]

ning, som i det lange løb er langt mere effektiv, er den opfattelse fremherskende i mit parti, at det er nødvendigt, at regeringen medvirker til at gøre denne målsætning klar for befolkningen. Det var naturligvis overordentlig fristende at komme med en resolution eller et dagsordensforslag her i folketinget, hvor man prøvede på at binde de underskrivende medlemmer til deres underskrift igennem en folketingsbeslutning om boykot af Sydafrika. Jeg indrømmer, at det på mange måder kunne virke ikke alene fristende og måske også ville have været den rigtige udvej; men vi er af den overbevisning, at det trods alt ville være en fejl, og det var jo muligt, at en sådan fejltagelse snarere end at fremme det resultat, man ønsker at fremme, ville svække virkningen af det, som allerede er så godt i gang. Der vil ikke fra mit partis side ved denne lejlighed blive fremsat et sådant forslag, men alligevel er det vor opfattelse, at vi må bede regeringen og folketinget om med os at opfordre regeringen til at gøre målsætningen i Sydafrikasagen klarere for befolkningen, end den har været efter den hidtidige trods alt kun velvillige, men dog noget vaklende holdning, som regeringen har vist i de internationale instanser. For at få en sådan målsætning gjort tydelig og derigennem at få givet den kampagne, som i øjeblikket løber, den rigtige støtte, så at den også i fremtiden kan udvikle sig og målsætningen i den blive endnu tydeligere, vil jeg tillade mig for folketinget at fremsætte følgende forslag til motiveret dagsorden:

„Folketinget opfordrer regeringen til — eventuelt i samarbejde med de øvrige nordiske landes regeringer — at arbejde for, at Sydafrikas væsentligste handelspartnere deltager i en organiseret økonomisk boykot af Den sydafrikanske Union for på denne måde at medvirke til at bringe den afskyelige apartheidpolitik til ophør.

Tinget fortsætter dermed behandlingen af forslaget til lov om tillægsbevilling for finansåret 1962-63.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor).

Også dette forslag indgår nu i forhandlingen. Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 30. maj, kl. 9 med følgende dagsorden:

1) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“'s regnskab for regnskabsåret 1961-62.

2) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1960-61.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om støtte til tilvejebringelse af kollegier for unge under uddannelse.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af politikasserne.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om fritagelse for beskatning af visse ydelser til kutterejere, hvis kuttere har været benyttet under den anden verdenskrig af britiske myndigheder.

6) *Fortsættelse af tredje behandling af:*

Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1962 til 31. marts 1963.

Mødet hævet kl. 16⁴³.

113. møde.

Torsdag den 30. maj kl. 9.

Den første sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for regnskabsåret 1961-62.

(Første behandling af forslaget til folketingsbeslutning (nr. XIII) findes i tidenden sp. 5897).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Sagen sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt med 135 stemmer.

Formanden: Der vil nu blive givet finansministeren meddelelse om denne vedtagelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1960-61.

(Første behandling af forslaget til folketingsbeslutning (nr. XII) findes i tidenden sp. 5897).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Sagen sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt med 131 stemmer; 5 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Der vil nu blive givet statsministeren meddelelse om denne vedtagelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om støtte til tilvejebringelse af kollegier for unge under uddannelse.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 127) findes i tidenden sp. 5881; udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 1197).

Der var stillet 3 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Albertsen: De ændringsforslag, vi her skal tage stilling til, blev bebudet ved lovforslagets anden behandling og er drøftet i udvalget i et møde mellem anden og tredje behandling. Ændringsforslagene nr. 1 og 2 tilsigter indføjelser af ordene „fonds o. lign.“ i §§ 1 og 2. Udvalget er enigt om, at en sådan tilføjelse er rimelig og rigtig og utvivlsomt vil bidrage til, at kredse, som ellers ikke ville komme ind i billedet med henblik på at etablere kollegier på privat og kollektivt grundlag, i kraft af denne lovændring i højere grad vil være interesseret deri.

Ændringsforslag nr. 3 til § 10 har relation til den form for udnyttelse af kollegierne, som er drøftet ved behandlingerne her i salen, og som også er fremhævet under udvalgsarbejdet. Spørgsmålet er, i hvilket omfang man skal have anden form for udnyttelse end den rene kollegieudnyttelse; hvis der er tale om hoteldrift eller udlejning af lokalerne på anden måde, er det ikke rimeligt, at de skal tilgodeses ved fritagelse af ejendomsskyld på samme måde som de kollegier, der ene udnyttes til kollegieformål.

Udvalget er enigt om at indstille de 3 ændringsforslag, som den højtærede undervisningsminister her har stillet, til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslagene nr. 1-3 vedtoges uden afstemning.